

KECSKEMÉTI LAPOK

ELŐFIZETÉSI DIJ:
 Egész évre 5 frt — kr. Negyedévre 1 frt 50 kr
 Félévre . . . 2 „ 50 „ Egy szám ára 12 kr

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

HIRDETÉSI DIJ:
 4 hasábos petit sor 5 kr., többszöri vagy terjedelmes hirdetésekneli árleegedős adatik.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP

SZERKESZTŐ LAKIK : III. TIZED, KÖNYÖK-ÚTCA, 121. SZ. KIADÓ-HIVATAL: BUDAI-ÚTCA, 186. SZ.

Helygtdij minden beiktalásért 30 kr.

Képviselőválasztási mozgalmak.

Megeredtek tehát a tüzes nyelvek; dolgoznak is szakadatlanul éjjel, nappal, csak úgy szórják a szebbnél szebb eszméket, felkavarnak mindent, a mi nekik nem tetszik, vagy nem izlik és így mosogatták „a szennyest” nyilvánosan — a nagy közönség épülésére.

És kik tisztek ezt? Épen a „Kecskemét” azon emberei, kik „az irodalmi tisztesség” nevében és érdekében valóságos hajszát rendeztek még csak pár hónappal ezelőtt. Hát még az a parancsolni akaró hang és nagyképűsködés, melylyel ezt teszik! Már az ifjak, ifjabbak és legifjabbak csak úgy szórják a parancsokat és kilátásba helyezik, hogy ha kívánságuk nem teljesül, „szigorúbb rendszabályokhoz” fognak nyulni. Az irodalmi tisztesség nevében piszkolódnak hát és igazán zavarba jönnek, ha azokra az örökös förmedvényekre, személyeskedésekre nekik a választ tisztességes hangon meg akarnák adni. De már fölösleges is lenne azt tennünk, megkapták a méltó választ Csataf Zsigmondtól mult vasárnap ott a városház udvarán a népfeltség színe előtt. Nem tudjuk, megelégszenek-e ezzel a megtiszteltetéssel, vagy talán még különöbet is várnak?

De hiába — ök az elvek magaslatán állnak, onnan küzdenek és mégis ilyen piszkolódo hangon kezdik meg a választási küzdelmet. E hangból mi nem kérünk, nem is akarjuk azt tőlük megtanulni, azért egész tárgyilagosan térünk át a pünkösdi ünnepek alatt megtartott program-beszédek rövid ismertetésére.

Pünkösdi első napján tartotta meg Dr. Horváth Ádám, a felsőkerületi függetlenségi párt jelöltje program-beszédjét. Igen nagy várakozással és még nagyobb reményekkel jelentünk meg e beszéd meghallgatására, mert azt hittük, a mint egy jogakadémiai tanártól fell is tehettük, hogy egy jól átgondolt és gyújtó hatásra számított szónoklatot fogunk hallani; azonban nagyon, de nagyon csalatkozunk, mert az

egész beszéd oly lapos, pongyola, összevissza küszlöt és oly gyenge előadású volt, hogy a hallgatóságban hatást ébreszteni és azt viharosabb éljenzésekre ragadni egyáltalában nem volt képes. Ilyen beszédet, függetlenségi programmal — de ennél sokkal jobbat akármely újságolóvasó jogászgyerek rögtönözve is tudna mondani, mert a mai viszonyok között nincs és nem is lehet könnyebb és háladosabb feladat, mint az egyedül csalhatatlan (!) programmal hatást csinálni, illetöleg a népnek nagyokat mondva, a kormány iránt elégtelenséget költeni; mert nem is kell hozzá más, mint minden létező állapotot elítélni, azt rossznak kikihálni, sötétre festeni, szóval: a kormányt szidni. Az ilyen hangok pedig nemcsak nálunk, hanem másutt is visszhangra találnak a gyengébbek közt. Amál ügyesebben beszélt Dr. Kovács Pál, ki most is bebizonyította, hogy kitünö kortes, mert nagy hatással és igen ügyesen mondta el csaknem szóról-szóra azt a kortes cikkét, melyet mult vasárnap a „Kecskemétben” az alkotva romboló demokráciáról megirt. Az ő beszédjét meg is éljenzték.

Az ünnep másodnapján, azaz hétfön délelött tartotta beszámoló-és program-beszédjét Vámos Béla, a felsőkerületi eddigi érdemes képviselője és mostani képviselőjelöltje. A városház tágas udvara a szó szoros értelmében a szűfölség telt meg. Vámos beszéde egy alaposan átgondolt és gyönyörűen, hévvel előadott szónoki remekmű, mely úgy ékesszólás mint előadás tekintetében azon a magaslaton áll, mint eddigi más beszédei. Vámos Béla e beszédjének részletesebb méltatásába nem bocsátkozunk, mert azt lapunk olvasói a mellékletben úgy is olvashatják. Hatalmas örvéléssel verte vissza az ellenzéknek a kormány elleni örökös támadásait, számot adott választói előtt eddigi működéséről. Általános éljenzésekkel fogadtott beszédjének különösen azon része, melyben a gazdálkodó osztályt, mint azon romlatlan törzset tüntette fel, mely első sorban van hivatva a magyar állameszme alapjainak

megszilárdítására, ebből kifolyólag fel is hívta a választókat, hogy óvakodjanak azon, elveknék hirdettét lidérezteyektől, melyek, fájdalom, már az alföld ingoványai-ban is oly busásan kezdenek tenyészni; minden választópölgár pedig kötelességének ismerje, hogy, ha már nem akarja is előremenni, legalább mostani helyét becsülettel állja meg, hisz a természetben nincs ugrás; a napba pedig repülni nem lehet. Vámos beszédjét a közönség osztatlan tetszéssel és viharos éljenzésekkel fogadta.

Sajnos és szögyenletes dolog, hogy néhány felbujtatott kortes a szónök beszédjébe többször belekiabált, de Vámos Béla e közlekiabálónak is talpraesetten tudott megfelelni.

Ugyancsak hétfön délután tartotta program-beszédét Csataf Zsigmond, az alsókerületi antisemitapárt képviselőjelöltje. Az egész beszédre azt mondhatjuk, hogy humoristikus természetű volt, a nagy közönség igen jól mulatott is rajta. A jelölt a „népfeltség színe” előtt elmondta, hogy 4 éves korában árván maradt; az államadóságról szövla a 900 millió forint nagyságát kézzelfoghatölag úgy illusztrálta, hogy ez annyi sok pénz, hogy ha ezen összeget máriás ezüst tallérokra felváltanák, egy ember Krisztus feltesztitése óta egész a mai napig nem tudta volna megszámlálni; beszélt az Enochok- és Izsákokról, a proviziöröl, nemkülönben a „pálinkás lábblis főrendi házi tagokról”; ígérte, hogy a választó polgárok érdekeit mindig szívében fogja viselni és ha ezt nem tenné, átkot is mondott magára, azt kívánva, hogy ezen esetben „fossa meg öt az Isten élettől és süjtsa szét a villám”, egyszersmind kilátásba helyezte, hogy ilyen örömmünnepeket a választó kedvéért minden 2—3 hónapban rendezni fog. Kinos hatást szült azonban azon támadása, melyben a „Kecskemét” szerkesztőségét részesítette, azt mondván, hogy azok az urak „nyomorult himpellek”, mert öt a lapban kiméletlenül meghurcozták. Csaknem két óráig tartó humoros beszédjének végeztével bemutatta a felsőkerületi antise-

mita jelöltjét Székely Benedek, nyirbögdáni, szabolesmegyei lakos személyében, ki ez alkalommal csak néhány szóval mutatta be magát, elmondva, hogy 1848-ban honvéd is volt és „életével és vérével áldozott a hazáért”. Mitán kijelentette, hogy program-beszédjét késöbben fogja megtartani, ajánlotta magát a választó polgárok jóindulatába. Ezek után szölt Nagy Imre, ki az antisemiták „áttörö” zászlójáról beszélt, de úgy látszik, hogy észölte magát, midön azon „tizezer torokra” hivatkozott, mely e zászlót akkor a városház udvarán éltette.

Ily hangulatban, tehát elég kedélyesen folytak le a pünkösdi ünnepek alatt tartott program-beszédek. Hallottunk az ellenzék részéről cizfrábbnál cizfrább frázisokat, melyekkel a hazát meg akarja menteni.

Ez üres frázisokkal és ígéretekkel szemben bizon a szabadelvű választó polgárok józan ítéletében és azt hisszük, hogy mint eddig, úgy ezentül is meg fogják tudni különböztetni a valót a hiú ábrándoktól és így irányban saját, jól felfogott érdekükben meg fogják tenni kötelességüket.

Ipartanocz- és segédmunka-kiállítás.

Szép ünnepélye volt a kecskeméti iparnak f. hó 29-én. Értjük az iparegylet helyiségeiben rendezett ipartanocz-és segédmunka-kiállítás megnyitását, mely a kiállítás fontosságához és nagy horderejéhez mért lélekelmöl ünnepeyességek közt folyt le. Ott láttuk városunk legkivalöbb előkelöseit, a városi tanács és ipartestület tagjait, az iparisokai tanárokat, nagyszámú iparost, kik megjelenésükkel bizonyították, hogy a kiállítás jelentöségét átértik és átérzik. Emelte az ünnepey fényét a dalárda is, mely a „Hymnus” és „Szözat” szabatos előadásával, a diszes közönség élénk tetszését érdemelte ki.

A „Hymnus” eléneklése után Györffy Balázs iparisokai bizottsági elnök a következö beszédet intézte a kiállítás megnyitására fölkért Léstár Péter polgármester úrhoz:

A mozdony göszöjja hosszasan és élesen füttyentett. — Istenhözjáró inték Kecskemétnék. S a vonat lassú döbögéssel elindult. A kupé párnájának szögletébe hátradölvé, elkezdének gondolkozni. Hol is tévedeznek gondolataink? Bizonyára a pápa aranyemlékjének jubilaris ünnepe lése volt a központ.

Mily nagymérvü kegyelme az isteni gondviselésnek kell ahoz, hogy Krisztus látható földi helytartójának ily magas éltkort enged megérnie! S mily nagy szeretetnek és ragaszkodásnak a hívek milliói részéről, kik ily imponázus módon kívánják határtalan tiszteletük és hódolatuk adóját irányjában leröni! . . .

Elmélkedésünk azonban nem tarthatott sokáig; mert két fiatal ember (alkalmasint külföldi kereskedök) ékes beszélni dialektusan olyan diskurzust esapott, hogy majd idegessekké levének.

S ez így tartott föl egész Budapestig! Híjába füttyentgettek nekik a gözis réz sipja, ök arra rá nem hederitettek. Nem úgy, mint a jó szomszéd N. K.-ek, a kiknek a füttyentés egy időben ugyancsak zok- kon esett.

A kellemetlen helyzetből megszabadulás okáért kénytelenek voltak a vagon folyosójára menekülni. Innen gyönyörködtünk aztán a táj szépségén.

A regényes fekvö Cserhát, a mellettlünk elvonuló csendes kis falvak szerény házáikkal, s karesü réztornyos templomaikkal oly idylly képet tártak elénk!

Eszembe öltött Lauka Gusztáv „Cserhát-i idyllyje” s oly jól esett föltte elmerengnem.

KECSKEMÉTI LAPOK TÁRCZÁJA

A pápa jubileuma.

(Hollá: deputatus vagy! — Elindulás Szent Mihály lován. — Utazás gözfűtű és breszlai diskurzus mellett. — Ala kövér liba. — Pardon a tyúksemnek! — Örülök, hogy van szerencsem! — Bihoros beszéd. — Főnri declamáció! — Milliomos adresse. — 5 kros budget. — Halljunk! — Vivat hazafias román! — Libe-ríás nátha.)

Vaskos per iratit összevissza forgatva, a poros aktákba mélyedve, ültém íróasztalomnál, midön hatalmas kopogtatás riaszt föl.

Felpillantok, s — egy ismerös alak mosolygó arcczal közelít felém.

— Nos hát mivel lehetek szolgálátára? — kérdém.

— Hivatalos ügyben kerestem föl — kezdé ismerösöm: a róm. kath. egyháztanács határozatát kívántam közölni.

S ezután előadá: hogy a XIII-ik Leó pápa ö szentsége jubileuma alkalmából Budapestben az újavárosház dísztermében május hó 14-én délelött 11 órakor tartandó országos nagygyűlésre az egyháztanács engem is egyik képviselőül küldött ki.

Ezen, érdemenem föllüli kintüntetés meglepett; habár a herezegprimás ö főmagasága is már előzőleg kegyes volt igénytelni személyemhez külön meghívót meneszteni.

Készséggel és köszönettel fogadtam hát a kiküldetést, mert hisz több mint 30 ezer róm. kath. érdekének képviseletéről volt szó, s ez oly megtisztelő bizalom, mint visszautasítani annyit lett volna, mint hálátlannak lenni vallásom és egyházam iránt, melyet szívem mélyéböl szeretek és tisztelek.

Be is látogatok én elég sűrűn a tiszte-lendö barátokhoz, nem annyira a „pokulum karitátisz” kedvéért, mint inkább csak „ad majorem Dei glóriam” (no meg néha néha az időjárást is rekognosz-crozni), a holott is annyira ismer meg a kemény szavú, természetes fráter, és a becsületes jó, de szerenesetlen vak kántor is, hogy nál . . .

Hátba még valamikor fölvinné Isten állapotomat (mint az abraknörö katonáét), és a szindikusságban könyökig vájhatnék?

De erre már alighanem előre is azt mondják, hogy: „orrod töle foghagymást, Isten látja lekemet! éppenséggel ki nem állhatom.” . . .

Május 13-án délután már nyugtalanul vártam az egyház köcsiját, mely 4 1/2 órakor oda is robogott szerény lakosom elé, honnan küldött társammal azonnal a vasúthoz hajtának.

De ki is hát ez az én érdemes deputatus társam? — kérdézik önök.

Ismerve annak szerénységét, elég legyen nyájias olvasóm emlékeztét visszavezetnem a hatvanas évekre, midön az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a faliprodalom divott jelesnél jeles (!) termékeivel. Akkor töbök között ezen, egészséges néphumorra valló költeményt is olvashattuk:

„Nem köll nekünk Horváth, Bagi,
 Hanem olyan követ, a ki —
 Majd beéri gyöppel, hanttal:
 K. . . N. . . Pál, Sz. . . Antal!”

No lássák önök! Ilyen a szeszélyes világ kolyása! A kik akkor kellett volna:

azok már rég elhunytak az úrban (áldás poraikra!); a kik meg nem kellett, azok még maig is élnek (hál’ Istennek!) és tán uralkodnak is?!

Hát ezen, akkor nem küllemetös (valósággal pedig tiszteletreméltó) családök egyikéböl való ez az én, ékes tollú deputatus társam.

Harmadik küldött társunk, sajnálatomra! gyöngékedö egészsége miatt gátoltatott a megjelenésben.

Az indöházfelé menetközben sajátóság gondolatok kavartotak föl agyamban, melyek az úteván föl-fölkavargó portellegen keresztül törtettek.

Nem vagyok bahonás, vagy előitéletes (csak egy kicsit!).

De akaratlanul is fölvetődött elmemben a véletlen esélye: hogy ime ugyanazok a lovak visznek ki bennünket rövid útnakra, melyek majd néhány percz múlva Végh barátunkat fogják elszállítani az utolsó útra, honnan nincs több visszatérés. (Pardon! a trombitaharsogások mellett ünnepeylyesen végbemenö föltámadást majd elleledtem!)

Hát csak szó, a mi szó: biz én majd épen úgy éreztem magam, mintha csak Szent Mihály lován vittek volna.

A megfoghatatlan isteni végezt és gondviselés végnélkülisége fölötti töprengés ezután egyértelműen véget ért, a mint a pályaházhoz értem.

Komoly megilletődéssel, mint ily szent ezébra törekvö férfiakhoz illik, ültünk föl a vonatra.

„Mélyen tisztelt Polgármester úr!

A tanoncz és segédmunka-kiállítás, melynek megnyitására most összegyűlést tartunk, második ilyenmő kiállítás városunkban. Ha azt akarjuk, hogy az iparisoknál ne ismétlő, hanem a szó valóságos értelmében iparisokká legyünk, hol az elméleti ismeretekkel a gyakorlati ügyesség fejlesztésének is körülté kell járni, ha azt akarjuk, hogy az iparisokai új intézmény széleskörűsége hova-tovább meggyőződéssé érleljék, nemcsak az iparosoknál, hanem a társadalom minden osztályánál, ha azt akarjuk, miszerint feltűntetve legyen, hogy azon jelentékeny áldozat, melyet Kecskemét városa évenként az iparisoklára szentel, nem kidobott pénz, hanem hasznos beteketés, mely egykor ósan fog kamatozni: ily kiállításoknak évenkénti megújítására nagy szükség van, mert ezek mintegy vizsgát képeznek arra, hogy a növekedés az irás, fogalmazás rajzolás és kézi ügyességben, szóval az elméleti és gyakorlati téren milyen haladást tudnak felmutatni.

Az iparisokai bizottság és ipartestület ezen meggyőződés által vezéreltetve határozta el magát a kiállítás rendezésére, mely ha minden tekintetben nem elégtén is ki még az igényeket, de biztató jelensége a jövő teljes sikerének.

Midőn felhasználva az alkalmat, a kiállítás rendező bizottság nevében megköszönöm a tek. városnak az iparisoklára iránt tanúsított jóakarátát, áldozatkészségét: felkérem a mélyen tisztelt Polgármester urat, hogy a kiállítást megnyitni méltóztassék.

Az éljenzés csillapulta után Léstár Péter kir. tanácsos polgármester úr a következőleg válaszolt:

„Uram! A hozzám intézett megtisztelő felhívásnak nemcsak örömet engedek és kívánok elegend tenni, hanem egyszerűségi jöl eskí kímálandó, hogy ez engem valóságos boldogít. Most van az évek azon szakja, a mely mintegy megkezdik ezzel a mai megnyitással, s a mely méltán tartható az év egyik legnagyobb szerencsés, legnevezetesebb és legnagyobb értékű időszaka, t. i. holnap megnyitják az aratás napjait. Legelőször aratási idő a június hónap, melyben kezdetét veszi a szellemi aratás, a végén pedig az anyagi aratás.

Elkezdődnek az iskolai vizsgák, s mikor azok beszüntnek, a kasza veszi számon azt, a min a munkás földműves éven át fáradozott, s learatja a munka gyümölcsét.

En a ma megnyitandó kiállítást egyik ilyen aratásunknak tekintem. Kecskemét városa sokat áldoz a nevelésügyért, mert áldozni kötelességének tartotta és tartja, s pedig nemcsak azon közművelődési intézetekért és iskoláért, hol irni és olvasni tanulnak, s a hol a növekedés az elvont tudományokban nyerne kiképzést, hanem épúgy kötelességének tartja és tartani fogja, hogy minden osztálynak, így az iparos osztálynak is módot nyújtson arra, hogy azt a műveltséget, azt a tudományos haladást, mely nélkül megélni ma egy téren sem lehet, megszerezhesse.

En tehát így tekintem ezt a kiállítást, s mint a város által eddig tett áldozatnak s egyszerűségi aratásnak az iparosok munkájának gyümölcsét, szóval azt kérdezzük, hogy mit arathatunk a város által tett pénzbeli áldozatokért, s az iparosok által kifejtett munkáért, fáradságért. En tavaly teljesen

meg voltam elődve a kiállítással, de, a mint betekinttem, most sokkal bővebb aratást láttam, a miért fogadja az iparos osztály, a városi tanács nevében is, hálás elismeréssel, köszönetet, egyszerűségi végék fölém szívesen azon ímetet és tanácsot, hogy iparkodjanak, miszerint mindig többlet-többlet, fokról fokra haladjanak, mert Magyarországunk új aeraja kezdődött: minden tere haladunk, törekedünk kell. Elhanyagolt, lenyűgözött nemzet voltunk. Mi ezt a hazát az alkotmányos aerával sok tekintetben úgy vettük át, mint egy pazar apának szorgalmas fia átveszi atyja elpusztult örökét s neki kell azt újra teremteni. Ezt csak áldozatok árán lehet megtenni. Ha azt akarjuk, hogy iparunk fejlődjék, tanulni kell, ezért Magyarország iparára néve a kecskeméti iparosok most tanúsított szorgalma, törekvése biztos reményt nyújt nekem arra, hogy Magyarországunk oly ipara lesz, mely a külfölddel bátran kiállítja a versenyt. A kiállítást ezenem megnyitom és a közönségnek átadom.

A tartalmas és hévvel előadott szép beszéd nagy hatást tett, s utána a lelkes éljenzések alig akartak megszűnni.

Ezután a dalárda a szöveget elénekelt, megnyiták a kiállítás ajtai, s a nagy számú közönség a polgármesterrel élén megtekintte a kiállított tárgyakat, melyek a közönség tetszését és elismerését megnyerték.

S. G.

Nápoly életéből.

— Dr. Daday Jenő. —

(Folytatás.)

A lassan és fokozatosan megnövekedett zaj azonban pár percze birtelen elcsendesedik. Mi lehet ennek oka? A halászkok érkeztek vissza halászatukból. A nők elhagyják helyeiket és sietnek férjeiknek segíteni; a gyermekek felbehagyják játékaikat és a fogott tengeri állatok csodásába mélyednek; az ostricariok szintén ott vannak már és alkudoznak egyik-másik zsákmány fölött. A tolongás oly nagy, hogy mi csak a távolból nézhetjük azokat a szegény tengeri állatokat, a melyeket végzetik a halász hálójába kergettek. Az ostricariok azonban szívesen adnak felvilágosítást, sőt még is mutatják egyenként a különböző tengeri állatokat. Elmondják, sőt még is mutatják, hogy miként kell az ostriga héját felvinni, a czitromot rá sajtolni s aztán az így elkészült csemegét felszórni; annak a leírását azonban, hogy az ostriga miként viseli magát a czitromon elcsúsztatva alatt s miként hánnyóklik felnyitott héjában az elnyeletés perzei előtt, fölfelegesen tartom. Rajta betelik, hogy elevenen megy a másvilágra.

A halászkok már pihenőre helyezték csolnokaikat, útnak indult zsákmányuknak — a frutti di mare-nak megmaradt részét valahol eladni. A nők elfoglalták előbbi helyeiket és munkájukat folytatják. A gyermekek visszatértek játékaikhoz. Szóval minden a napi rendez kerékvágásba zökkent vissza.

Es ez így megy mindennap s lehetőleg így fog ez menni mindaddig, míg Nápoly, a Santa Lucia áll s a Santa Lucia halász él.

Az igazság kedvéért el kell mondanom azonban azt, hogy Nápolyban van még két,

a Santa Luciahoz hasonló tengerparti tere, a Mergellina és a Mercato s különösen az utóbbi sok tekintetben túlszárnyalja a Santa Lucia érdekességeit is. Itt már a halászkokon és ostricariakon kívül hajómnakosokkal is találkozunk. De azt is el kell mondanom, hogy a Santa Lucia, a Mergellina és a Mercato lakóiban találjuk mi fel Nápoly 500 ezer lakosságának sűrűségét. E parti tereken van alkalmunk szemlélni a példabeszédét vált lazaronit, a ki egy-két szoldin vásárolt macheronival lecsalipva éhségét, végig hever a rakpart láva-cokkzán s átadva magát a dolcefár vientenek — édes semmittevésnek —, néz, néz, és bámul a tengerre, a messzeségbe, a végtelebe, a nélkül, hogy ebbe belefáradsa. És mi első pillanatra talán még el is itélünk a jámbort ez élvezetért, még talán pálezt is törőnk a jámbor felett telenségéért, pedig, öszintén szólva, neki nagy igaza van. Hiszen olyan az a nápolyi öböl, hogy azon mindig van mit nézni, mindig van mit bámulni. Amott a messze távolban egy hajónak tűnnek fel árbozak, itt a közelben saját kák szántanak barázdát a tenger esendes sima tükörén, a delphine lejtik amit kezes tanczaikat, néha a fölfele emelkednek, máskor alá merülnek. A rakpart egyik pontján valaki halászhoroggal próbogatja szerencsét, a másik pontján 10—12 halász vonszolja kifelé a tengerbe bocsátott hálóját. Ezeket mind van mit nézni. Vajon miféle hajó az a közelledő? kereskedő, vagy hadihajó-e? Kérdem ön, miket szállít, mikor ér be a kikötőbe? Vajon mit fog itt ez a horgász, mily szerencsésük van a hálós halászkoknak? Nő, ezt már csak meg kell nézni, ezt már csak be kell várni. Hát aztán amott az öreg Vezuv, az ő folyton gomolygó gőzfüst oszlopától s aztán maga az egész öböl a Posiloppótól Sorrentóig és Capri szigetig! Bizony mindezek a nap különböző világításánál oly gyorsan változó, inoposak képet nyújtanak, a melyet ha szászor láttunk is, megnézzük azt még szászor s mindannyiszor lebilincseli figyelmünket, mindannyiszor másnak és szebbnek fogjuk látni azt.

A Mercato azonban, a mely a régi Nápolyban egyik legrégebbi városrésze, szerellett szűk és ronda utcákkal, nemcsak a lazaronikokra, a hajómnakosoknak és halászkoknak városrésze, hanem egyáltalán ez közép-pontja a nápolyi iparos osztálynak is. Az az élet, a mi előtűnik itt feltűrül, bizonyára megérdemli a figyelmet annyira, mint a hogy megérdemelte a Santa Lucia. Az alig másfél méter, ritkán két vagy három méter széles utcákat öt-hat emeletes, laposfedelű házak szegélyezik, a melyeknek szokatlan külsőt kölcsönöz a nápolyi házakra különben általában jellemző sok és kis balkon. Minden egyes ablak mindmennyi vagy két-szárnyú íveges ajtó, a mely balkonra nyílik. Az egésznek különösségét emeli aztán a különböző emeletek között az útea fölött kifeszített köteleken ide-oda lengő, száradó, ilyen különböző minőségű és állapotú ruhadarab. Az utcák sarkain vagy más pontján a szabad ég alatt, vagy legfentebb sátrakkal alatt valóságos laziokonyhák, népkonyhák találunk, a melyekben igen olcsó áron, leggyakrabban két — egész öt krajczárig még jól is lakhatunk különbözőleg süttőt, vagy főzött igen különböző tengeri állattal s még jutányosabban macheronival, a mely különben a nápolyi alsóbb néposztályoknak a legfontosabb élelmi szeret képezi. De erre már a

környezet, úgyisint az árustónak nem igen étvágygerjesztő volta miatt idegen alig vállalkozik, valamint nem igen vállalkozik annak a fanatosnak élvezésére sem, a melyet ama taigán tova mozgó konyha előttünk sít ki az olajban. Pedig hát mindezer akad ám vevő s jóformán lépten-nyomon kézügyben van, mintegy kinálkozik azoknak az iparosoknak személyében, a kik műhelyekkel a szűk utcáknak nagy részét lefoglalják; miután a szűk és ronda földszinti lakások, a melyek leggyakrabban csupán négy fal közébel állanak, nem elegendők arra, hogy helyet nyújtsanak a műhelyeknek s a családnak. Itt aztán egy egyszerű sétánk alkalmával bőséges részünk juthatna a különböző kézműiparágok csinyjának-búnjának elcsesére, a különböző fogások eltanulására, mert a kosárfőnö, a kalapos, a cipész lakása ajtaja előtt az útezen köti a kosarakat, idomítja a kalapokat és alkotja a cipőket, valamint a többi kézműves is mind az útezen végzi napi munkáját. A nápolyi iparos különben igen szorgalmas és józan életi; olesóért dolgozik ugyan, de aztán munkájára nagyon is reá illik, hogy „olcsó húsunk hig a leve.”

Es ha tovább haladnánk megfigyelésünkkel, ha betekintnénk a műveltség, az ily-ly társadalmi és családi életébe, itt is nagyon sok feljegyezni való érdekességre találunk. Általános jellemzésül mindenké előtt annyit mondhatok, hogy igen sokat adnak a külsőségekre. Az nem is valódi nápolyi úr, a ki naponta este öt és hat óra között akár a saját fogatán, akár bérkocsin végig nem kocsizik a Toledón, Nápoly e leghosszabb, legfényesebb és leglátogatottabb útezen s innen ki a Villa nazionale corsojára, a tengerpartra, a mely ez időben találkozóhelye a nápolyi műveltség és magos rangú világnak. Es ebből lehet kimagyarítani azt, hogy az itt végig haladó fogatok között a büszke angol lovak által vont fényes fogatok mellett egy lovas, továbbá egy számar által húzott kétkerekű, könnyű taligákat is találunk, mint egy szembeszökő bizonyosságnak annak, hogy, ha ló nincs, számar is jó, vagy mindenki oly kalappal köszön, a melyen van. A fogatokról szólván különben mellesleg elmondhatom azt is, hogy a földművelő és munkás néposztály a teherhordásnál nem nagyon válogat az ökrök, ló és számar között, minek következtében nem ritkán kerül egy igába a ló az ökrrel, sőt ezek mellé sorakozik néha a számar is, esendes önmegadással osztozkodva két társának terheibe.

A családi életet illetőleg, a részletekbe való bocsátkozás nélkül csak annyit jegyez meg, hogy az úri nőnek nem kiváló erényük a tevékenység, a gazdasszonykodás, hogy náluk a tolettel-asztalon igen fontos hely és szerep jut a különböző szepítőszerkeknek s magyar hazánkban bizonyára alig akadna fiatal ember, a ki a kecskeméti nőkről szóló népdalt, a nápolyiakra alkalmazhatóan nyilvánítaná.

S ha a nápolyi életéről és szokásokról még terjedelmesebb képet akarnék összeállítani, elmondhatnám azt is, hogy a nápolyi ha dolgozni keveset szeret is, de mulatni annál többet oajt, annál inkább szereti. Elmondhatnám, hogy Nápolyban, nyolcz nagyobb színháza mellett, köztük a világhírű San Carlo-val, van még majdnem ugyanennyi egészen alsórendű színter és állandó lovardája is. Elmondhatnám azt is, hogy a színelőadások 7 óra után kezdődve éjfé

Szinte látni véltem képzeletben a prészázatot, hol a szerelmes pár nem egészen ugyan száraz kenyéren és vizen, de legalább is egy kis jófajta tarhonyán és szalonnán élőködött, s elvégre a karesú ideál úgy elhízott, mint egy nehézszen tipegő kövér liba!

A kedvező időjárás varázs hatása alatt minden oly szép, oly fenséges volt körülöttünk, mintha csak tarka virágokkal hímzett élénk zöld bársonnyal lett volna a vidék mindenütt bevonva.

Elindulásunkkor még ezikáztak a villámok, és mennydörgés moraja hangzott a távolból. Most már elcsendesült a természet.

A bölcs alkotó nagyszerű műve mind ez; melynek láttára önkénytelen felsőhajtottam Berzsenyivel:

„Téged dícsört a zenith és madár;
A szélesköz bús harcza, az egy láng
Viláma, harmatesapp, virágszál
Hirdeti nagy kezdő alkását!” . . .

Kőbányához közeledtünkben a nap vérvörös felbőrképtök mögül kandikált felénk, a kékelő hegvek ormai fölött ide-oda libogve, a mint vonatnak, — mint egy tüzes füsttullánkot okádó óriási kigyó, a sima úton kevélyen odább tekergett-kanyargott. Este 8 órakor érkezék meg a büszke fővárosba, — küldetésünk zajos élettől hemzsegő Mekkájába.

Bérkocsiba ülve, a kecskeméti házhoz sietünk, hol derék, előzékeny polgármester urunk szíveségéből a deputáció esinos és kényelmes lakást nyert.

Itt aztán kipihentük magunkat a holnapi nagy napra.

Másnap reggel 10 órakor már fölke-

szülve, a Lipót-útezei újjvárosház felé irányítottuk lépteinket.

Hívőkés eső permetezett. Már mesziről látható volt a diszes fogatok hosszú sora, melyekben a kintnőségek érkeztek a nagy gyűlésre.

Haj a Bach-korszak alatt ily esős időben még a magasb rangú beameterek is nagy részben bizon csak paraplával és kalocsniban mentek az úlére; még hajdanában a régi jó táblabírák legtöbbször zsinóros mentében, diszkarddal és fényes fogatokon robotgát a szedriákra.

Tempora mutatur . . . Az újjvárosháza lépeszözetén fülhaladva, már több deputátussal találkozánk.

Egy kövér főpap lassú léptekkel, s olykor-olykor nagyokat fújva, de a mellett élénken gesztikulálva, ment előtünk vézna társával, kin nagyon meglátszott, hogy szeretett volna gyorsan följutni, mert egy lépeselő mindig előbb járt.

Mi is alig tudtunk utánuk baktatni, hogy el ne kerüljünk. De mégis csak visszatartottuk magunkat, mert a nagy urakat megelőzni nem lett volna sikkes.

Végre a gyűlésterem előcsarnokában valánk.

Itt aztán volt tolongás, sürgés-forgás, „kvantum szátisz”.

Az oda érkező tagokat az egyenruhás szolgák körülfogták, s hirtelenséggel elkapkodták kalapaikat, pálezaikat, esernyőiket, és felső kabátjaikat.

Dejst! mi tőlünk ugyan senki fia sem vesz el semmit, mondánk egymásnak (annál is inkább, mert — a mint láttuk — többen is így vélekedtek).

S a nagy kétszárnyú teremajtón ünnepelesen belelünk.

Valóban nagyszerű és pompás ez a disz-ülésterem, tele szeszélyes faragványokkal, aranyozott díszítményekkel, és drága freskó-festményekkel.

Büszke lehet rá a főváros, de méltó is hozzá.

Akkor már néhány deputátus külön csoportokra oszolva társalgott a diszteremben; mellettünk az ajtó közelében is többen foglaltak állást.

Alig állunk ott egy percig, mikor egyszerre csak szélesbességgel beront egy fiatalember, s fájós tyűkszemere úgy rá talált hágni, hogy önkénytelenül fölcsiszszentem, mint sebzett kigyó, s úgy álltam egy lábra, mint valami gölya.

Már magam sem tudom, hogy hamarjában mit is akartam mondani a vizgázatlan fiatal ember obligátl elhangzott „pardon”-ja, midőn oda fordul hozzánk egy elegáns szőke férfi, s udvariasan felkér bennünket, hogy az élénk nyujtott ívre írjuk föl nevünket és állásunkat.

S ezzel az előcsarnokba visszavezetett bennünket, egy asztalnál helyet mutatva, a hol aztán deputátus társam, mint fiatalabb ember, helyettem is följegyzé a kívánt adatokat.

Az alatt én gyűsanus vettem egy oldalpillantást a liberális inasokra, kik talán már épen ránk kerítették volna a sort. De bizon mi egy pillanat alatt már a diszteremben valánk, a holott is a legközelebbi padsonban menten helyet is foglaltunk.

Rövid idő múlva a diszterem egészen megtelt. Lehetünk 3—400-an.

A mint így megnyugodva széttekintünk, gyönyörrel leleltetve szemünket a tarka-barka, de rendkívül diszes közönségben, — melynek soraiban aranykeresztes főpapokat, főurakat, főispánokat, főrendi, és alsóházi tagokat, a bírói hatóságok kintnőségeit, Trefort és Bedekovicis minisztereket, Schusztzer, Pauer, Szabó és Pásztyélyi püspököket, szóval a hazai kath. arisztokracia legkiválóbb képviselőit láthattuk, — hát egy igen érdekes „kvi pro kvo” történet velem.

Beil ugyanis padunkba egy életvidám arcú, de tiszta ezüsthajú, elegánsul öltözött, előttem teljesen ismeretlen férfiú, szelid vonásiban és élénk szemében a szivjóság és magas értelmiség felreismerhetlen jeleivel, — s rám tekintve elkezd mosolyogni, azután hozzám lép és megszólit:

— Szervus barátom! Sajnálom, hogy előbb föl nem ismertelek.

— En elkezdés szabadkozni.

— Tévedni méltóztatik: nekem még aligha volt szerencsém . . .

— Dehogy nem. En felismertelek. Hiszen te K vagy!

— Bocsánat! De én nem az vagyok, a kit vélni méltóztatott, mert én B törvényeszeki b—ó vagyok

— En meg S kir. kuriai bíró vagyok. Felelé rá rögtön a ritka derék férfiú minden zavar nélkül ugyan, de mégis nagyot bámulva tévedésen.

— Igen örülök, hogy ily véletlenül van szerencsém méltóságodat tisztelhetni!

E rövidke párbeszédet az elnöki esengettyű szakította félbe. (Vége köv.)

után érnek véget, valamint azt is, hogy a kedélyes nápolyi, ha valamely dallam neki megtetszett, előbb halkán, majd hallhatóbban, végre hangosan kísér, megújrazza többször, ha pedig az ének, a dallam vagy a színész nem tetszik, azonnal készen áll a fűtlytel. De mindezeket elmondásával nem akarom tovább is fázasztani becses figyelmüket, ez úgy is általános ismeretes, hanem menjünk tovább a keressük fel Nápolyt és a nápolyi életet örök nyugalomban.
(Vége következik.)

Meghívás!

Ifjú Tóth László, az alsókerület szabadalvúpartjának országgyűlési képviselőjének folyó június hó 9-én — Úrnapján — délelőtt 11 órák a városháza udvarán tartja meg programbeszédét, a melyre a választópolgárokat tisztelettel meghívja az alsókerület szabadalvúpartjának vezérbizottsága.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Rendkívüli közgyűlés.** A lapunk múlt számában előre jelzett törvényhatósági bizottsági rendkívüli közgyűlés f. hó 3-án tartott meg. Ez alkalommal felolvasatott az 1887—1892. évi országgyűlésre vonatkozó kegyelmes királyi meghívólevél, mely tudomásul vétetett és kiadott a központi választmányok, hogy ez a képviselőválasztások tekintetében a törvény értelmében intézkedjék.

— **A központi választmány f. hó 4-én** tartott ülésében városunkban a képviselőválasztások napján f. hó 22-ét (Szerda) tüzte ki. Választási elnök a felsőkerületben: Katona Zsigmond, helyettes elnök: Muraközy József; jegyzők: Vágó László és Szokolay Mihály; az alsókerületben elnök: Györfly Balázs, helyettes elnök: Gyenes Imre; jegyzők: Papp Sándor és Fekete István lesznek. A választási helyek a szokásosak.

— **A „Kecskemét” legutóbbi számában** pártunk és jelöltjei ellen intézett durva és alaptalan támadásokra általában véve nem is reflektálunk, mert ha méltóképpen akarunk azokat visszaverni, úgy a tisztesség korlátait nagyon is át kellene lépniük, a mit pedig lapunk számára ezáltal is meg akarunk őrizni. A vízben faldokló halálgörgődéshöz hasonló lázas igazgatottsággal ragad meg minden szalmazsalát, melybe a létkérdés elkeveredett tusája közepette belekapaszkodhat. De azt már még sem hagyhatjuk szó nélkül, hogy olyan vádakat nem átal ellenünk zúdítani, melyekért épen őt és pártját kellene felelősségre vonni. Hiszen zászlóinkat, plakátjainkat fogadott emberek szagatták, ablakokat bevernek, mint ez D. polgármesterünkkel történt, — míg az ő zászlóik és egész pártjuk mi tölünk békén lehetnek. És mégis ok irnak olyan hangon, hogy ezt meg azt ne merészséjük, — erre már csak azzal válaszolunk, hogy hátrább az agarakkal. Egyébiránt mindig az jajaik, kinek a háza ég, — ők is a biztos bukás miatt elkeveredésükben javieszkelnek és szitkozódznak. Csak folytassák, mi e téren nem követjük, de nem is ijedünk meg nagylangú frázisaikkal.

— **Jubileum.** Csilléry Benő jogakadémiai igazgató és Dékány István jogakadémiai tanár urak tanárkönyvünknek 25. évét a folyó tanévben töltött be, az ez alkalomból a jogakadémiai tanárokból alakult bizottság által rendezett jubileári ünnepély f. évi június hó 12-én d. e. 10 órák fog a jogakadémia helyiségében megtartatni. Megemlítjük, hogy a rendezőbizottság a jubileári érdemeinek és a jubileári ünnepély emlékének legillőbb megörökítése céljából egy, a jogakadémia hallgatói részére „Csilléry—Dékány jubileumi ösztöndíj” cziműn létesítendő alapítványra, az ünnepelt volt és jelenlegi tanítványai, barátai, ismerősei és tisztelői körében gyűjtést rendez. Biztosan tudjuk, hogy úgy a nagyszámú volt tanítványok, kiknek szívében az ünnepeltre való kedves visszaemlékezés kitörölhetlenül él, mint a jelenlegi tanítványok, barátok és ismerősök fel fogják a kedvező alkalmat használni, hogy az ünnepeltet iránt érzett szeretetüket és tiszteletüket nagy érdemeikhez méltón kifejezzék.

— **A pünkösdi ünnepekre** rendezett iparos segéd- és tanoncunka-kiállítás főnyes sikerének öröme a kiállítás rendező bizottság az iparegylet helyiségében a múlt csütörtökön társasvacsorát rendezett. Az udvaron terített asztalok mellé nagy számú —

mintegy 100 főből álló — közönség gyűlt össze úgy az iparos osztályból, mint a nem-iparosoknak azon részéből, a kiket az ügy iránti meleg érdeklődés vonzott e helyre. Az egész estélyt általános jó kedv jellemezte. A vacsorázás vidám zenésző mellett folyt le, melyet a gyakori halljuk! halljuk! kiáltások szakítottak félbe. És valóban volt is mit hallani. Egymást érték a lelkes toaszok, melyeknek hosszú sorát az egyesület derék elnöke s a kecskeméti ipariügynök egyik leg-tekélyesebb barátja Györfly Balázs úr nyitotta meg, igazi lelkesedéssel és talpraesett beszéddel esetelve az alkalmat, a melyből az estély rendezve lett, s éltetve azokokat, a kik a kiállítás sikerét előmozdították. Dr. Kovács Pál úr az egyesület elnökét, Vrhó József úr pedig az ipariskola igazgatóját Szakács István urat s vele együtt az ipari-ügylet szellemi bajnokait, az ipar isk. tanfolyó-területet illeti, mire Szakács István úr választott. Keresztes János főjegyző úr az iparos osztályra emelte poharát, a mely nem politikai, hanem dolgozik, a nemzet anyagi jólétének és boldogságának előmozdításán fáradozik. Mondottak még köszöntőket többen is, lelkes szavakban adván kifejezést a munka, a szorgalom szent eszméjének. A toaszok hosszú sorát a kedélyes és barátságos beszélgetés és vidám dal váltották fel, melyeknek aztán a hajnal vetett végét.

— **A helybeli gazdálkodó ifjúság** pünkösdi másnapján tartotta pénztára javára rendezett majálisát a városi műkertben. A lobogós ingűjű s rojtos gatyájú nyalka rendezőség már a délutáni órákban fehézőkölöri paripákon vonult ki, előre biztosítandók magukat arról, mi derék személyiségüket illeti. Majd a megjelenő szép leányok s menyegyesek nagy száma tudatá a sarkantyús leányokkal, hogy az idők ideje itt van, hadd szóljon a zene, „peregen a sarkantyú s lányt öljen a derék magyar fűt”. Szólt is a zene s megeredt a tánc. Rakták is úgy a csárdást, melyet rége volt alkalmunk látni. Nem is hiszem, hogy Berzsenyinek nem a kecskeméti gyerekekről szól, midőn így ír: „A magyar egy Pindár: valamerre ragadja az oestrum. Lelekedett tüzzel nyomja ki indulatit. Majd lebegő szellő, szerelem feloldva epedve S bújá hévén ketyes mozdulatokba szövi. . . . Titkos törvényt mesterség nem szedi rendbe, Csak maga szab törvényt s lelkesedése hatást!” — Hja! költészet uraim a tánc is. erre születni kell! Magunk is annyira elgyönyörködtünk a szép tánczókon, hogy e költészet élőlényéről, kikre a magyar legény szerelem „feloldva epedve” — majd elfeledkezünk. Mindenek előtt köszönetintésként kell kifejeznünk annak a figyelmes rendezőknek, kinek zivességéből jutottam a névsor birtokába. Ott voltak: Barta Rozika, Benesik Teruska, Bende Teruska, Buzsik Mariska, Darányi Ilka, Daróczy Sárika, Dékány Erzsike, Dékány Juliska, Farkas Piroška, Gere Zsuzsika és Júlia, Györfly Etelka, Kemény Matild, Kós Esztiška, Kovács Mariska, Kőrönczi Ilka, Lázár Teruska és Zsuzsika, Lipőczy Mariska, Magyar Mariska, Marozsi Mariska, Máté Mariska, Mészáros Mariska, Nagy Erzsike, Nyúl Rozika, Sándor Mari és Terka, Sz. Tóth Terka, Sz. Tóth Mariska, Vég Erzsike, Vincze Klári, Zana Sárika és Zilai Ilka. A menyegyesek és mamák közül: Bódog Gáborné, Darvas Istvánné, Dékány Sándorné (Budapestről), Farkas Józsefné, Gyurász Sándorné, Györfly Jánosné, Héjjas Istvánné és Sándorné, S. Kovács Gáspárné, Lázár Sándorné, Lipőczy Fereneczné, Magyar Pálné, Nyúl Jánosné, Somodi Sándorné, Szőke Józsefné, Tóth Istvánné, Sz. Tóth Fereneczné, öz. Varga J. né. Ily helyköszorú társaságában nem esoda tehát, ha a táncznak és a jó kedvnek csak a pirkadó hajnal vetett végét s mindenki kedves emlékekkel távozott a tánczteremből. Az ételek és italok pontos kiszolgálásáról is gondoskodva volt.

— **Esküvő.** Diszes esküvő volt május hó 31-ik napján d. u. 6 órák a helybeli róm. kath. főtemplomban. Ugyanis ez alkalommal esküdött örök hűséget ifj. Tóth István helybeli polgári leányiskolai tanár úr kedves arjának B. Kiss Juci kisasszonynak. Az imponáns nászmenet sorát Páthy Károly polgári leány s községi népiszkolai igazgató úr és Dr. Nagy Mihály kerületi orvos úr, nászgyökök, nyitották meg.

Koszorús leányok voltak: Tassy Irma, Stabenberger Vilma (Budapest), Káldi Gizella (Budapest) és Gyenes Iza (Pécs) kisasszonyok; vőfélyek: Dékány László, Fr. Kiss János, Muraközy Gyula és Tóth Lajos urak. Midőn szívünk mélyéből gratulálunk a kölcsönös szeretet és bizalom vezérelte szép frigyhez, kívánjuk egyttal, hogy a legértesebb boldogság legyen osztályrészüik!

— **Majális.** A kecskeméti izz. jótékony nőegylet majálisa f. hó 9-én, Úrnapján fog megtartatni, s erre a meghívók már ki is bocsátták. A rendezőség, élén Vári Ede és Dr. Kecskeméti Sándor urakkal élénk tevékenységgel működik azon, hogy a mulatság minél mélyebben sikerüljön s ezért, de tekintettel azon nagy érdeklődésre is,

melylyel a közönség a majálisnak eléje néz, ennek fényes sikere már is biztosítottak tekinthető.

— **Czélővézet.** A 4. honvéd huszárezred tisztikara f. hó 3-án a katonai lőterem tisztí czélővézetet rendezett, melyen — dacára a szakadó esőnek — 27-en vettek részt. A czélővézeti első díjat B. Kiss Aladár, a másodikat Kozina Győző főhadnagy, a harmadikat Walfisch Károly hadnagy, a negyediket Füvesy Imre, az ötödiket Hegedűs Nándor százados, a hatodikat Nagy Lajos és a hetediket Domján István urak nyerték. A czélővézetet kedélyes lakoma követte, mely csak a késő éjeli órákban ért véget.

— **Müller Lajos** budapesti táncz- és illemtanár f. hó 11-én a városi műkertben tanítványával táncpróbát rendez. A táncz próba, illetőleg a gyermekek táncmuzikánsa d. u. 4 órák kezdődik s tart est 9 óráig; 9 óra után a jelenlévő vendégek táncmuzikánsága következik. — Mivel Müller úr idegen lőtere a helybeli t. családokat és fiatalokat nem ismeri: ez úton kívánja mind azoknak, kik ezen mulatságon résztvenni óhajtának, becses tudomásra hozni, hogy meghívóval lakásán (Beretvási szaloda 5. sz.) d. u. 2—3 óra között szívesen szolgál.

— **Iskolai értesítés.** A róm. kath. főgyimnasiumban f. hó 11-én veszik kezdetűket az évszázad nyilvános vizsgálatok a választásokkal, a többi tantárgyból június 14.—18., 23. és 24. napján fognak tartatni s mindig reggeli 8 órák kezdődnek. Megelőzőleg, június 7-én délután 5 óráktól kezdve lesz a szavaltatokkal egybekötött ének- és zenevizsgálat. Ezekre, nemkülönben a június 19-től 22-ig tartandó érettségizsöbéli vizsgálatokra tisztelettel meghívja a szülőkét és az érdeklődő közönséget az igazgató.

— **A kecskeméti r. kath. főgyimnasium** 1887. évi június hó 7-én, kedden a műnekek- és zenéből vizsgálatot tart, melyre a t. e. közönséget tisztelettel meghívja az igazgatóság. — Műsorozat: 1) Induló. Szabó Ignácztól. Zenekísérettel mellet előadja a főgymn. ének- és zenekar. 2) Traviata. Verdí. Előadja a főgymn. zenekar. 3) Teterme hívás. Szaválja Krasznopolcsky József, k. r. n. p. 8. oszt. tanuló. 4) Népdal egyveleg. Szabó Ignácztól. Előadja a főgymn. vegyes kar. 5) Heten vagyunk. Szaválja Katona Ernő, 4. oszt. tanuló. 6) Pajkos diákok. Suppétól. Előadja a főgymn. kis zenekar. 7) Az én lakásom. Szaválja Kiss Vítusz, 6. oszt. tanuló. 8) Norma. Bellinittől. Előadja a főgymn. ének- és zenekar. 9) Szép Ilonka. Szaválja Gallia Béla, 8. oszt. tanuló. 10) Dalosokor. Szabados Gézáttól összeállítva. Zenekísérettel mellet előadja a főgymn. férfiak. 11) Induló. Szabados Gézáttól. Előadja a főgymn. zenekar. — A zenét és éneket vezető Szabados Géza, főgymn. ének- és zenetanár. — Kezdeté délután 5 órák. — Helyiség: a főgyimnasium udvara, kedvezőtlen idő esetén pedig az emeleti nagyerem.

— **Közönetnyilvánítás.** Tek. Gallia Emma úrnó a helyi főreáliskola szorgalmas tanulóit jutalmazására 6 darab diszkötésű könyvet ajándékozni sziveskedett, fogadja érték az elismerő, mely köszönetet a főreáliskola tanárkara részéről.

— **A tanoncz- és segéd-munkakiállítás** jutalmadíjait Katona Zsigmond 2 frt. Basztoria Józsefné 2 frt. a cizmadiapartársulat 5 frt. adománylva; a kiállítás tartama alatt pedig Melt. Horváth Döme 2 frt., N. N. 10 kr., Keresztes János 1 frt., Mayerffy Z. 1 frt., Molnár János 1 frt., Lédécz J. 50 kr., N. N. 10 kr., Kozma Döme 30 kr., Wittmann Károly 2 frt., Gromsz Izák 30 kr., Sárközy nővérek 80 kr., N. N. 10 kr., N. N. 5 kr., Mihó László 1 frt., Gr. Teleky Ávéd 90 kr., Dr. Horváth Ádám 2 frt. 90 kr., Gallia Emma 1 frt., Dr. Seless József 2 frt. 80 kr., Lévai 1 frt., Löwi Soma 30 kr., Melt. öz. Kiss Miklósné 80 kr., Dr. Horváth Mihály 1 frt. 70 kr., N. N. 20 kr. felülbizottsággal járult. Fogadják a kiállítási bizottság által köszönetét. Pataky Imre, kiállítási pénztárnok.

— **Megrendítő családi tragédia.** Községi Lipót helybeli fuvaros múlt hó 28-án egész családjával együtt lélekzró öngyilkosságot követett el. A megjelölt napon ugyanis nejből és 3 gyermekéből álló családjával kocsiúrráült és Alppára ment, a falu keresztül hajta az ott rendkívül meredek parttal bíró Tiszának neki hajtottot, minek folytán ott három gyermekével a keresztet halált meg találta. A nő azonban az élet ösztönétől erőt kapva, kimenekült, kihozta a hullámsírból két gyermekét is, azonban már holtan, mert a kisdetek már ekkor megfultak. Az alppári községi előjáróság a nőt kihallgatván, ez előadta, hogy a nyomortól indittatva már régebben foglalkoztak az öngyilkosság gondolatával s ezen kísérlet is közös beelgyezéssel hajtott végre. Ugyanezt adja elő az elhunyt férj hátrahagyott leveleiben. A községi előjáróság a hullákat keresztetvén, ezeket meg is találták és eltemették.

— **Megbokrosodott lovak.** F. hó 3-án délelőtt 11 órák egy honvéd által hajtott két ló a nagykőrösi-útezen megbokrosodott s a kocsi a piacon keresztül ragadta. Szerencsére a járókelőkön semmi baj sem esett, csak a piacon három fát tört ki a szélesben haladó kocsi, a lovakat hajtó honvéd azonban a lábát kifejezmitotta, őt a helyszínen azonnal ápolás alá vették.

— **A szeszes ital.** Kaszala Sándor cizmadiapünkösdi első napján holtrészegen ment be Zsidai Rozália lovarda útezi kormájába s ott rakozélatlanokni kezdett. Onnan a megleten rendőrök által eltávolítván, hazament, s ott azonban önkivülte esett, melyből magához nem térve, f. hó 1-én meghalt. Az orvos-rendőr boncolás a halál okán mértékelen szeszélvezetből származott agyszélhűdést konstátál.

— **„Equitable” életbiztosító-társaság New-Yorkban.** Ezen társulat egy új nagy horderejű reformmal lép a közönség elé. Ugyanis „Uj tintina” jelzés alatt egy új biztosítási kombinációt vezetett be, melyek változatlan díjtételeknél a biztosítottaknak új előnyöket nyújtanak. Ezen biztosítási terv után jogában áll az első biztosítási év lejártá után bármely biztosított félnek hivatását (tényleges hadi szolgálaton kívül) értesítés nélkül szabadon választani és utazásokat a föld bármely részén szárazon vagy vízen tenni. — Ha a biztosítás két évig érvényben áll, egyáltalán meg nem támadható s ezen időtől kezdve párbaj vagy öngyilkosság avagy bármely néven nevezendő körülmény, mit téves ajánlat stb. stb. a kifizetés megtagadására okot nem ad, sőt mi több, ezen kötvények a társulat által azonnal a halotti bizonylat benyújtása után kifizetnek. Az Equitable azzal, hogy a legnagyobb biztosítási tőrszázal rendelkezik s hogy a világ összes intézet között a legnagyobb üzletet eredményezi, be nem éri, hanem iparkodik ez intézményt új korszerű üdvös újításokkal tökélyesbiteni. Az Equitable 1886. évben 275 millió firtot forgalmazott s ma már kétszázet nem szenved, hogy az 1887. évben a forgalom a 300 milliót meg fogja haladni, ez oly eredmény, mely világszen igazolja, minő mérvben bírja ezen intézet a biztosító közönség bizalmát.

Nyilatkozat.

A „Kecskemét” legutóbbi számában „Házalás” czimű újdonság csekély szemlélyemmel is foglalkozik, azt állítván, hogy én a Tóth László képviselőjelöltünkkel együtt házammal megtisztelt polgártársaimat kiforgatnam. Midőn ezt, mint valótlán állítást ezennel visszautasítom, egyszersmind kijelentem, hogy én legjobb meggyőződésemmel szerint ifjú Tóth László úrra fogok szavazni.

Csáky József.

Ü Z L E T.

Az új vasúti menetrend (érvényes 1887. június 1-től).

Budapest—Szeged közti:

1. Expressvonat	Budapestről indul	1 óra 50 p. délut.
	Kecskemétre ér.	3 „ 45 „ „
	Szegedre érkezik	5 „ 7 „ „
15. sz. személyvonat	Budapestről indul	7 „ „ este.
	Kecskemétre ér.	10 „ 35 „ éjél.
	Szegedre érkezik	12 „ 58 „ „
17. sz. személyvonat	Budapestről indul	7 „ 40 „ reggel
	Kecskemétre ér.	10 „ 37 „ d.e.
	Szegedre érkezik	12 „ 47 „ délben
Omnibuszvonat	Budapestről indul	12 „ „ délben
	Kecskemétre ér.	4 „ 12 „ délut.
	Szegedre érkezik	7 „ 7 „ este.

Szeged—Budapest közti:

4. Express vonat	Szegedről indul	10 óra 49 p. délelőtt
	Kecskemétre ér.	12 „ 17 „ délben.
	Budapestre ér.	2 „ 10 „ „
16. sz. személyvonat	Szegedről indul	1 „ 40 „ éjél.
	Kecskemétre ér.	4 „ 8 „ reggel.
	Budapestre ér.	7 „ 20 „ „
18. sz. személyvonat	Szegedről indul	2 „ 35 „ délután
	Kecskemétre ér.	5 „ 4 „ „
	Budapestre ér.	8 „ 8 „ este
Omnibuszvonat	Szegedről indul	5 „ 10 „ reggel
	Kecskemétre ér.	8 „ 6 „ „
	Budapestre ér.	12 „ 20 „ délben.

Kimutatás Kecskemét sz. kir. város zálogintézetének 1887. május havi forgalmáról.

Bevétel:

Pénztárállás 1887. április hó 30-án	1,077 frt 57 kr.
Alapítók	5,000 „ „
Tökefelhelyezés	3,905 „ „
Kölcsön visszafizetés	9,208 „ 49 „
Kölcsönjdi	257 „ 96 „
Bélyegdíj	32 „ 05 „
Nyugtalyelv.	1 „ 03 „
	19,572 frt 10 kr.

Kiadás:

Zálogkölcsön	13,947 frt 58 kr.
Alapítók	245 „ „
Iradi költség számlán	— „ „
Tökefelhelyezés számlán	4,000 „ „
Bélyegilleték	24 „ 80 „
Nyugtalyelv.	— „ „
Arveréstóbblet	1 „ 07 „
Pénztárállás 1887. május 31.	1,354 frt 15 kr.
Tóth László, ellenőr.	19,572 frt 10 kr.

Kimutatás a kecskeméti takarékpénztár 1887. évi május havi forgalmáról.

Table with financial data for the savings bank, including 'Bevétel' (Income) and 'Kiadás' (Expenses) sections with various sub-items and amounts.

Kimutatás a kecskeméti kereskedelmi ipari-telintézet és népbank május havi forgalmáról.

Table with financial data for the commercial and industrial bank, including 'Bevétel' (Income) and 'Kiadás' (Expenses) sections.

Sertésvásári jelentése az első magyar sertésbuzaló és kölcsönlelegező részvénytársulatnak.

Table reporting the results of the pig market, including details on pig weights, prices, and market conditions.

Piaci árjegyzék. Június hó 3.

Table listing market prices for various goods such as wheat, flour, and oil, with prices in forint and denar.

Felolós szerkesztő: HANUSZ ISTVAN.

Advertisement for 'NYILTÉR. MATTONI ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE' (Open Bathhouse Mattoni Erzsébet Salt Bathhouse) located in Budapest, including details about the facility and the proprietor.

Mintegy 100 kiváló szép faj thea-és Remontant-rózsza lesz f. hó 7-én azaz Kedden délelőtt városunk beti piacára elárulás végett kiállítva...

Árverési hirdetés.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezennel közléssel teszi, hogy a kecskeméti kir. t. szék írói általánosnak, Magyar János elleni 9 f. 1. számú iránti ügyében...

Birtokeladás.

Alulírtak talfaji 80 hold területű földbirtoka előnyös feltételek mellett szabadkézből eladó.

Alulírottak, a városhoz fél órányi távolban, gyümölcsös (bakator) szőlővel s diszfákkal is ellátott s nyaraló helyiségül is előnyösen kínálkozó, a vasút mentén kies fekvésű 10 1/2 hold talfaji földbirtoka szabadkézből eladó.

Large advertisement for 'Az első osztrák Ajtó-, ablak- és szobatalaj-gyári társaság' (The first Austrian door, window and room floor tile company) in Bécsben, IV. Heumühlgasse 13. alap. 1817.

Advertisement for 'CSIK JOZSEF' (Cik József) cement and iron works, located in Budapest, featuring a coat of arms and detailed product information.

Advertisement for 'SZÖLLŐK-ÉS HÁZELADÁS' (Vineyard and house sale) by Néhai Zana Ferencz, detailing the location and features of the property.

Large advertisement for 'CZIGELKAI LAJOS-ISTVÁN-forrás' (Czigelkai Lajos-István spring), describing the medicinal properties of the water and the company's products.

VAMOS BÉLA

felsőkerületi képviselőjelölt beszámoló-
és program-beszéde.*)

— 1887. Máj. 30. —

Tisztelt választó polgárok!

A kötelességérzet és bizalmuk parancsára vezérelt engem most nagyrabecstül körtükbe. Itt az ideje, hogy beszámoljak a multiról, mint városunk felsőkerületének volt képviselője, s mivel bizalmuk a választási harcban nevetem ismét belevinni akarja: itt az ideje annak is, hogy e kitüntető bizalmat megköszönve, politikai elveim és törekvéseimről tünepélyesen nyilatkozzam.

Midőn e kettős feladat előtt állók, eszembe jut a rómaiak ama szokása, hogy a ki náluk konsul akart lenni, annak ki kellett állni a forumra és a hacztéren szerzett sebeket mutatva, kéni kellett a nép jóváhagyó szavazatát. E sebek ott a haza iránt szerzett érdemeket jelezték. Ha már valaki kérdezné tőlem — mert képviselő voltam és jelöltként ismét fel vagyok lépve: hol vannak érdemeid? — válaszul csak ezt adhatnám: mellettem csupán az a jó szándék szól, mely nem hagyott el a multban és nem fog elhagyni a jövőben sem: „nem felejtettem el soha — csak egy pillanatra is, — hogy a bennem helyezett bizalmat a haza és a szabadság iránti hűségemmel kell kiérdemelnem“.

Hogy a haza és szabadság ügyét az alkotmányos korlátok közt folyó politikai pártusában, ki mi által szolgálja leghívebben — az a politikai meggyőződés dolga. En ez irányban a kötelességet egyedül abban tudtam felalálni, hogy a szabadelvű párt követője voltam — és az is akarok maradni.

A szabadelvű párt elfogadta politikája alapjául, a hazánk és Ausztria közt 1867-ben létrejött közjogi kiegyezést. Nagy és fontos okokból tette ezt; most pedig még több oka van rá, hogy ahhoz ragaszkodjunk.

A függetlenségi és 48-as párt f. évi február havi manifestumában a hazát fenyegető nagy veszélyre mutat rá e szavakban: „látjuk borulni a külügyi láthatárt“. De hát kiderült-e már az a láthatár, akár keleten, akár nyugaton? S minek köszönhetjük, hogy nem homályosult el egészen a béke napja, sőt most már reméljük, hogy nem is fog kitörni a háború vihára? Azt hiszem, nem vonja senki kétségbe. Hozt el elsősorban a Németországgal való szövetségünk okozta. De e szövetség súlypontja a Magyarország és Ausztria közt létező közjogi kiegyezésen, azon politikai jelentőségen és fegyveres erőn nyugszik, mely e kiegyezésből származik.

A gondviselés Magyarországot Európa szívének közepébe ékelte be. Hogy megbirja-e ott tartani ez erdes helyét: az a keleti kérdés megoldásától és attól függ, megtudja-e övni e nagy átalakulásban életérdekeit. A jelszó ki van mondva: „A Balkán-félsziget a Balkán népeké“; azt akarjuk, hogy „azok egységüknek megfelelő önálló államokká fejlődjenek“, Magyarország képviselőházából lett ez kijelentve és számonkérve megismerve a Balkán-félsziget keresztény népeinek rokonszenvét. Minden magyar érzi, életkérdés ránk nézve: be tudjuk-e e szép szavakat tettekkel váltani? De hát nem függ-e ez határozottan, a külügyek előrelátó, cél tudatos és szilárd irányú vezetésétől? És ha ez így van, vajjon időszerű-e most a kiegyezés bolygatása — az alkotmánycsinálás; avagy inkább nem egy böles és erős kormányra van-e szükség, mely a kiegyezési törvényen alapuló alkotmányos befolyással élve, éber szemekkel őrködjék a felett, hogy a külügyek vezetése min-

den bizonynyal hazánk életérdekeinek megővésére és érvényreemelésére szolgáljon.

Ismeretes dolog az is, hogy most a fegyveres béke korszakát éljük. Európa népei — nemcsak a nagyok, hanem a kisebbek is — versenyeznek egymással fegyveres erejük szaporításában, kiképzésében és abban, hogy azt a hadi technika minél nagyobb tökélye szerint felszereljék. Minden nép készül — egy nagy háborúra, mely meg fogja rendíteni a világot s minden állam arra törekszik, hogy ez a nagy háború minden pillanatban készen találja. Ki helyeselné ezt a végtelenségig hajtott fegyverkezést? ... De nem térhetünk ki előle. A veszály ellen, melylyel más államok milliions serege fenyeget, egyedül menekvés — ha mi is milliányi sereget állítunk. Sajónál és Mohácsnál léteporta a magyart az ellenség túlnyomó ereje. Történelmünk lapjaira e miatt gyaşnos napok vannak felejtve. Hasonló eset napjainkban, az örök enyészet sírjába döntene nemzetünket. Ezt mi nem akarhatjuk; ezt egy igaz magyar sem akarja. Azért alkottunk törvényt „A népfölkelésről“, kiterjesztve a védőköltséget a 42-ik életév betöltéséig és megengedve azt, hogy a népfölkelők ifjabb osztálya háború és szükség esetén a hadsereg és honvédség kiegészítésére szolgáljon.

De ez az áldozatnak csak egyik fele; másik — azon roppant pénzadókat, melyet a fegyveres erő évről-évre felemészt. A hadsereg évi szükséglete meghaladja a 100 milliót. Ha a béke fenntartása iránt meginog a hit — mi napjainkban könnyen megeshetik — és maguk a diplomaták is küszöbön látják a háborút: előáll a rendkívüli katonai óvintézkedés szükségére, mely a nép vállán milliókra menő új teherben nyer kifejezést. Ausztria- és Magyarországunk és ezimen a tél folytán 52 és 1/2 millió hitelt kellett nyitni a hadsereg céljaira; a honvédség és népfölkelés számára pedig az országgyűlés hasonló okból 7 és 1/2 millió forint szavazott meg. Sohasem felejttem el azon emelkedett pillanatot, midőn e szavazás történt. Szavazott minden párt egyhangúlag, még a nemzetiségi képviselők is mind velünk voltak; mert mindenki úgy fogta fel akkor a viszonyokat, hogy ezen egyhangú szavazás a hazafiság követelménye.

De ha tudunk lenni lelkesülő hazafiak, ne hagyjon el bennünket a számítás okossága sem. és lássuk be, hogy Magyarország egymagában a fegyveres béke költségeit nem bírja meg. A ki akarja az önálló magyar hadsereget, tanuljon előbb lelkesülni azon munka elvégzéséért, melylyel a most közösen viselt hadügyi kiadások roppant terhének közel 50%-át a magyar nép vállaira rakja. De én azt mondom: 30%-ot rótt ránk ama kiadásokból eddig a kiegyezés, és eléggé éreztük, hogy nagy és súlyos teher ez is, mely fejlődésünket túlságosan gátolja.

Azt hiszem, ez magában véve is elég nagy ok arra, hogy a közjogi kiegyezéshez ragaszkodjunk. A szabadelvű párt magatartását egyszersmind két irányban igazolja; egyik a quota arányára nézve a status quo (a mostani 30% nak) fenntartása újabb 10 évre; miután, dacára a hosszas tárgyalásoknak, leszállítást kivívni nem sikerült; a másik pedig az, hogy a függetlenségi és 48-as párttal az önálló magyar hadsereg kérdésében — már a finansziális szempont miatt is — nehéz volna nekünk kezdet fogni, midőn úgy beszél ez intézmény valóításáról, mintha az az alkotmányos élet és nemzeti védelem azonnal kielégítő követelménye volna. Mi is tudjuk és éreztük azt, hogy ez egy nagy nemzeti czél, de előttünk ez a czél egy hosszabb fejlődés végpontja, melyet alkotmányos úton előkészíteni lehet és kell. Lehet, ha a kiegyezési törvény keretén belül arra törek-

szünk folytonosan, hogy a magyar állam érdekei a közös hadseregben érvényre emelteszenek, s a magyar nemzet egyénisége a hadsereg magyar részét mindinkább áthassa.

Pártunk ez irányban hatni mindenkör feladatának ismerte. A delegációk már keresztülvitték azt, hogy a magyar nyelv a katonai tanintézetekben tanítatik s azt évről évre többen és nagyobb sikerrel hallgatják; a tisztvi vizsgán, a katonai műszavaktól eltekintve, a jelölt édes hazánk nyelvén is megértheti magát s csak idő kérdése e téren a magyar nyelv teljesebb érvénye. Megtörténtek a lépések arra nézve, hogy a katonai oktatás az alkotmány szellemének minden tekintetben megfeleljen és van rá gond, hogy a tankönyvekből az alkotmányellenes tanok utolsó maradványai is kitoröltessenek. S ha vannak, kik még most is hirdetik, hogy a hadsereg az alkotmányon kívül álló hatalom az országban — azokkal szemben utalok ama legfelsőbb kéziratra, melyre a mult évi budapesti események szolgáltatott alkalmat. Ez egy nagytisztviselő közjogi okmány. A korona megnyugtató nyilatkozatát tartalmazza a hadsereg szelleméről, miniszterelnöki ellenjegyzés mellett, bizonyítván annak, hogy a mi ez okmányban mondatik, az a magyar miniszterium felelőssége alá tartozik; — és egyszersmind bizonyítván annak is, hogy azon hadsereg, mely az államon és alkotmányon kívül álló hatalom volna, többé nem létezik, — ellenkezőleg Magyarország befolyása a magyar kormány által a hadsereg szellemére is kiterjed és biztosítékot nyújt az iránt, hogy ama szellem külön állami létünkkel, alkotmányunkkal és nemzeti érzületünkkel ellentétben nem állhat. Ehhez járul, hogy a magyar ezredekek a haza területén való elhelyezése úgyszólván be van fejezve. Aztán a hadsereg szükségleteinek fedezésénél gazdasági érdekeink is fokozatosan érvényre jutnak. Az élelmezés szükséglete 30%-on fölül tőlünk szerzeszük be, a lovakat egyenesen magától a termelőtől, a gazdától vásárolják, hogy ez kárpót meg azon hasznát is, mely különben a kereskedőnek jutna — és nem kétlem, hogy a magyar gazdák azon újabb mozgalma, mely minden nyerstermény beszerzését közvetlenül eszközöltetni kívánja, illetékes helyen fel fog karolhatni. A hazai ipar a katonai szükségletek beszerzésénél vagy 30% ig partícipál. Igaz — első sorban a gyáripár, de a hadügyminiszter nem idegenkedik attól, hogy annak mellőzésével a kisiparnak adjon elsőbbséget, sőt komolyan óhajtja, hogy a kisiparosok minél nagyobb számmal alkossanak szállítási képességgel bíró szövetkezeteket, mert ez úton a beszerzés sokkal biztosabb lenne téve. — Ezek — csak töredékes adatok; de a ki megérteni akar, ezekből is láthatja, hogy a közös hadsereg valóban megvan a magyar nemzetnek a maga befolyása; láthatja, hogy a szabadelvű pártunk határozott irányú — sikerhez sikert adó törekvése, az alkotmányos nemzeti befolyás felhasználásával megmutatni, miszerint e kérdésben oly téren állunk, hol az időszerűtlen, rombolásnál bőlesebb munka a fokozatos haladás, mely időt és körülményeket gondosan felhasználva, biztosabban élvezet oda, hogy a nemzeti kívánalmak a hadsereg kérdésében diadalra jussanak, mint az agitációnak e kényes ügyben felette kétes értékű fegyvere.

Való továbbá az is, tisztelt választó polgárok! hogy a szabadelvű kormány a közjogi alapon állva, Magyarországnak a külföld előtt tekintélyt szerzett. Ezt a külföldi sajtó így fejezi ki: Budapestben van az osztrák-magyar monarchia súlypontja.

S hogy befelé — a magyar állam

egységének szilárdítására, az alkotmányos intézmények fejlesztésére és arra, hogy gazdasági életünk és culturalis állapotaink európai színvonalra jussanak — sok történet három év alatt is valódni nemzeti politikát megköveteli: azt a most lefolyt országgyűlési időszakról a kormányzati tevékenység vagy törvényhozás körébe tartozó alkotások egész láncolatával lehet bizonyítani.

Tekintve a magyar állam egységét, nem a legörvendesebb jelenség-e az, hogy Horvát-Szlavon országnak most oly bánja van, ki a magyar állam-esszme igaz híve, annak tiszteletben tartását mindenkitől megköveteli; azon történelmileg fejlődött alkotmányt, mely egyszersmind a fennálló kiegyezésen alapszik, s szentségnek nyilvánította és erős kezekkel keresztülvitte, hogy ezen politikai magatartást most egy erős politikai párt támogatja, melyet Horvátország népe ép úgy magának vall, mint a szabadelvű pártot a magyar nép a magának tartja. Valamint csak újdós hatása lehetett és volt a magyar államegység szilárdítása szempontjából azon körülmények is, hogy a kiegyezési törvény végrehajtása körül horvát részről támasztott panaszok felett országok küldöttségek folytattak tárgyalásokat, s bár a nyelvkérdés miatt meghiúsult a megegyezés — sok félreértés el lett oszlatva és a közel jövőre nézve a kiegyezés óhajtott útja jól meg lön egyengetve.

Az alkotmányos intézmények szempontjából eseményt képez az országgyűlés reformja. Újra szerveztük a főrendi házat a történelmi jog és a demokratikus irány egyeztetése alapján. Megtartottuk a régi főrendeket, hogy azokban erős gátra találjanak a radikális irány túlzásai, ha majd zavaros idők jönnek és ezektől is lehet tartani. De magas cenzus által egyszersmind leszállítottuk a főrendi tagok számát, s az innét eredő hiányt főleg oly kitűnőségekkel igyekeztünk pótolni, kiket polgárúri nyelven gazdag férfiak közül a korona nevez ki. Mivel ezentűl a szegényebb mágnás csak ha vagyont szerez, juthat a főrendi házába — tehát az út, mely oda vezet, a munka útja; mivel a korona a kinevezett tagokat a nép köréből főleg a tudomány, művészet, ipar, kereskedelem terén kiemelkedett egyének közül választja: világos, hogy a reform által a demokratikus irány vitetett be a főrendi házába, mely hivatva lesz ez intézményt megővni, nehogy a józan irányú haladás akadályává törpüljön el. Hogy a demokratikus irány képvisellete nem lett oly erős, mint óhajtottuk, hogy 150 kinevezett tag helyett csak 50 juthatott be: azt elsősorban az ellenzék magatartása okozta. Azt mindenki tudta, hogy a létező állapot tarthatatlan. A főrendek közt már hivatalszolgák, vasúti alkalmazottak voltak. Hogy ezek Magyarország születt törvényhozási maradjanak: azt nem engedte meg az ország méltósága. De tudta azt is mindenki, hogy a reform — rázkódások nélkül — csak alku útján lehetséges; mert arról volt szó: mondjon le a főrendek egyrésze törvényadta jogáról. Ez alkuban mennyivel többet lehetett volna elérni, ha az ellenzék velünk tart s a képviselőház egyhangúlag nyilvánuló akarata lett volna az, mit mi elérni akartunk. De az ellenzék jobbnak látta felállítani a szűkebb választó kerületek eszméjét. Bizony mondom — sok mindent elérhetett ezzel — de a demokratia ügyének nem tett szolgálatot.

A főrendház reformjának pedig szükséges következménye volt: az öt éves mandátum behozatala, vagyis az országgyűlési időszaknak, melyre a képviselők választatnak, 3 évről 5 évre emelése. Hogy a népképviselő nemesség hivatásában sikerrel és kellő függet-

* E beszédben vannak közlő részletek, melyek az idő rövidsége miatt nem voltak elmondhatók.

lenséggel járhatson el: ahhoz parlamenti gyakorlat, csak az országgyűlés színhelyén szerezhető tapasztalat és azon tudat szükséges, hogy ha ma elbukik is nézetével a parlamenti harcban, még lesz ideje a csorbát kiküszöböltetni, s ha kell hosszabb és kitartó küzdelem útján elveit diadalra jutathatja. A három év erre vajmi kevés, csak arra való, hogy a képviselő elessék a mandátumtól épen akkor, midőn már okult és tapasztalt annyit, hogy használhatna; sőt lehet, hogy a választók épen azért fogják elejteni, mert nem vált be híres embernek, nem gondolván meg, hogy a dicsőséghez hosszú és nehéz út vezet, ha azt valaki komoly munkával akarja kiérdemelni. Nem egyértelmű tehát a népjogok megszorításával, vagy a jogfosztással az öt éves mandátum behozatala, — mint ezt ellenfeleink állítják. — ellenkezőleg: a népképviselő hivatásának teljesebb betöltését, a nép érdekeinek avatottabb és függetlenebb szolgálatát czélozza: mire különben azért is nagy szükség van, hogy meglegyen a képviselőháznak azon súlya és tekintélye, mely nélkül egy erős főrendiházban a törvényhozás terén vezető és irányadó tényező gyanúját nem szerepelhet s oda törpül, hogy a képviselőházból a főrendi házba vitetik át a törvényhozás súlypontját, a mi aztán az összes népjogok kockáztatása és a népszabadság lényegének eljátszása volna.

A lefolyt országgyűlésnek fontos alkotása a közigazgatás azon reformja, mely: „A törvényhatóságokról” és „A községekről” szóló törvényekben vitett ki. Mindkét törvény megóvja az önkormányzatot, melynek egyszersmind az egészséges parlamenti rendszer éltező gyökerei rejlenek; de e mellett minden irányban keresztülviszi a kormány felügyeleti, ellenőrzési, sőt rendkívüli szükség esetére rendelkezési jogát is, mert a hatalom kezének el kell érni mindenhová, hol az állam érdeke kérdése jöhet, különben elérhetetlenül válik az országban, minő Magyarország, melynek nemzetiségektől lakott és a nemzetiségi áramlatok hatása alatt álló részei is vannak — az állam egységének fentartása és szilárdítása. E szempontból indul ki a főispáni hatáskör kiterjesztése, a virilis intézmény megtartása, a tisztviselők egyrészt, főleg a rendőrkapitányok főispáni kinevezés alá vonása; a községekben a tisztjuttatások elnökeinek adott azon jog, hogy a községi bírák, jegyzők, orvosok választottsága az ő kijelölésétől függ — és a szóban forgó közigazgatási törvények több fontos intézkedése: melyekhez a törvényhozás azon reménye fűződik, hogy az ekként szervezetében jobb lábra állított helyhatósági önkormányzat egyfelől ki bírja elégíteni a jó és igazságos közigazgatás kívánalmait, másfelől szerves összhangba jut a parlamenti rendszerrel, mely az igazgatásban a régivel nagyobb központosítást követel. Ne adja az Isten, hogy e várakozást csalódás kövesse, mert akkor elmondhatjuk, hogy a helyhatósági önkormányzat a szabadság keretében lejárta magát és eljő azon idő, midőn azon merevebb centralizáció uralma következik, melynek hívei egyre szaporodnak, rendszerük mellett most — a közigazgatási reform országgyűlési tárgyalásánál is lándszt törtek és a közigazgatás államosítását hirdette ügy politikai, mint jogi hatáiban sikeresebb adminisztrációt igényelnek. De én félek tőlük, mert aggodom, hogy a bürokratizált és a parlamenti rendszer különben is gyenge erkölcsi alapjainak megingatását hozná nyakunkra.

E rendszer hívei, fájdalom! az ellenlélek többi elemei által is támogatva, igyekeztek a közigazgatási reformot úgy tüntetni fel, ámbár e reform a szabad-

ság intézményeit életképessé tenni — s ekként a szabadságnak megtartani akarja, hogy ezzel a kormány csak önkénykedési hajlamait kívánta kielégíteni, — csak azt czélozza, hogy nagyobb tért nyerjen a hatalmi túlkapásokra, melyek — mint mondják — a mostani kormányt minden irányban jellemzik.

Csak hogy azokat a tényeket, melyek igazolják, hogy a mostani kormányra ráfogott hatalmi túlkapások nem légből kapott valótlanosságok, még nem tudták bemutatni az országgnak. A magyar ember szereti az igazságot. Elmegy azért a trón számolyához és elmegy az országgyűléshez is. Nekem 3 év alatt az országgyűléshez intézett 1000 petíció ment kezemben keresztül. Volt ezekben sok szép, többé-kevésbé indokolt kívánalom, de sérelem vajmi kevés; ezt is alárendelt közegek a kormány tudtán kívül okozták s eltekintve attól, hogy az orvoslást a törvény rendes útjának követésével is el lehetett volna érni, a kormány mihielyt a bajról értesült, a legnagyobb készséggel maga eszközölte az orvoslást. De nem is tanúsít valami nagy tiszteletet a magyar nép iránt, ki felteszi róla, hogy e hazában oly kormány, mely önkénykedik és jogtapodásra halmoz, 12 évig fentartatná magát. Mert míg Magyarország parlamenti kormányrendszerrel bír szabad ország lesz, addig a fölülről jövő igazságtalan elnyomásnak, valamint a multban megvolt, úgy a jövőben is meglesz az a hatása, hogy a népet a törvényhez való szívósbab ragaszkodásra sarkalva, egyszersmind a közszellemnek ama forrongását is megindítja, melyből egyszer csak előtör a vihar, mely felhat a legmagasabb polczig és haragvó villámai val lejutja azt, ki a vihart felidézte!

De az is igaz, hogy szabad országban mindenkivel szemben, ki hatalmat kezel, a szabadság és jog biztosításait az intézményekben kell keresni és az ily intézmény létrehozásának kezdeményezését inkább azon kormánytól lehet várni, melynek megtartása miatt a biztosítékok szükségét senki nem érzi. Jól tudja ezt a szabadelvűpárt: azért vette czélba a közigazgatási bíráskodás behozatalt, de e nagy tanulmányt és sokoldalú megfontolást igénylő mű létrehozását — ámbár az előkészítő munkálatok már megtörténtek — a jövő országgyűlésre kellett halasztani.

A közigazgatás szempontjából figyelemreméltó javításnak tartom a lefolyt országgyűlés alkotásai közül: a nyugdíjtörvényt. A jó hivatalnokai kar a jó közigazgatás lelke. Magyarország hivatalnokai kara — ámbár Európa művelt népei sokkal jobban fizetik hivatalnokaikat, mint ezt mi tehetjük. Jelölt annak, hogy hivatása magaslátán áll, kötelességét híven és hazafias önfeláldozással teljesíti. Bizony méltó arra, hogy nyugdíjgyűjtést a törvényhozás valahára megfelelően rendezte. A nyugdíjgyűjtés megállapításánál felmentünk a legmagasabb polczig — egész a miniszterekig. Mert azt akartuk, hogy a képzés és érdem a kunyhóból is felkúzdhesse magát a miniszteri székre, hogy a ki e magas állásba szegényen lép be, onnét szegényen és tisztá kezekkel távozzék és az excellentias cím, melyet onnét magával visz, szegénysége miatt ne tegye ország-világ esűjává! Ez tehát a demokratia követelménye volt, melyet mi jobban tisztelünk, hogysem kithettük volna ily megítéltesnek: ma magas polczra emelt és felmagasztalt, holnap pedig sárba ránt. Aztán mi másfelől a nyugdíjgyűjtés kiterjesztettük a nép minden rétegére, ellátást biztosítva az utolsó közember özvegye és árváinak is, ha az, mint a hadsereg, honvédség tagja, vagy népfelkelő, a hon védelmében esik el, vagy a katonai szolgálat teljesítése idején elő azon körülményt, mely halálát okozza. A munkásoknak

balesetek elleni biztosítása pedig, a kormány részéről komoly tanulmány tárgya. Valóban kívánatos, hogy ez irányban mielőbb történjék valami, mert ez által kezdetüket vennék azon fontos intézkedések, melyek hivatva lesznek hazánktól örökre távol tartani a kommunizmus és socializmus rémeit.

Az igazságszolgáltatás terén eltekintve attól, hogy annak rendes menete mi sem zavarta, megvallovan kevés történt. Egy polgár-erényekben és a közügyek terén szerzett érdemekben gazdag férfiú bírta az igazságsügyi tárczát, kitől a kegyelet, tekintetbevéve tisztulva napról-napra való haldoklással járó hosszú betegséget, nem is kívánt nagyobb szabású reformot. De körülbelül egy évvel ezelőtt erős kezekbe jutott az igazságsügyi tárcza s ezen erős kéz figyelemreméltó alkotása, az igazságsügyi adminisztráció több irányú javításán kívül, az ügyvédi kar szőlés szabadságának nagyobb biztosítása, mely egyszersmind kezeskedik arról, hogy az ügyvédi rendtartás küszöbön álló reformja, a jövő országgyűlésen, az ügyvédi kar autonómiajának, a jogvédelmi célzó magasztos hivatásának és igazságos érdekeinek érvényre emelésével fog keresztülvitni. Meg kell továbbá emlékezni: „A tealkönyvi betétek”-ről szóló törvényről, mint a mult országgyűlés egyik fontos alkotásáról. Tudjuk, hogy számos bírtok van, mely 5—6 vagy több kézen is keresztülment, a nélkül, hogy e bírtokváltozás a tealkönyvbe feljegyeztetett volna. Ebből a tulajdonbiztonságnak nagy hiánya és számos per, sok költség is származik. Az idézett törvény végrehajtása segít e bajon; mert a tényleges bírtokot veszi fel a tealkönyvbe s egyúttal azon átruházási illetekre nézve, melyek a közbeeső bírtokváltozás után járnak, jelentékeny elengedést biztosít. Jótékony hatását főleg a kisbírtokos honpolgárok sorából ezeken és ezeken fogják érezni.

Itt kell felemlitenem, hogy a jövő országgyűlésre az igazságsügyi reformok egész sorozata vár. Az „Örkjog” tervezete már a képviselőház elé terjesztett, s mihielyt a családjogi rész elkészült, a polgári törvénykönyv egész tervezete elő lesz készítve és a törvényhozás elé kerülhet. A büntetőeljárás kodifikációja valószínűleg már az „Örkjog” tárgyalása előtt bekövetkezik s ezt a közvetlenség és szóbeliség nyugodt polgári perrend követi. A királyi táblák decentralizációja pedig, mint a közelebbi jövőben megoldandó kérdés van czélba véve, mivel ez feltétlenül szükséges az igazságszolgáltatás kellő felügyeletének keresztülvitelére. Hogy mindezen reformművek, tekintettel a gyakorlati élet szükségleteire, a nemzet történelmi multjára és sajátjúságaira, valamint a művelt népekkel való összefüggésünk követelményeire — fognak létrehozni: arról azon férfiak nagy késztültsége és gyakorlati érzéke kezeskedik, kiket a szabadelvű kormány előrelátása, az előkészítés nehéz feladatával megbízott.

A közoktatás ügye: Magyarország első rendű nemzeti érdeke. A haladás ezen a téren biztosítja a jövőt; a hanyatlás vesztélybe dönti azt. A szabadelvű kormányzat e téren a lefolyt három év alatt inkább igazgatási mint törvényhozási úton hatott. De elérte azt — igaz nagy áldozatokkal, hogy sikerült megvetni azon Cultura alapjait, mely a magyar népnek „értelmiséget, izlést, egészséget és vagyonságot ad”. A magyarosodás ügyének nehéz munkáját pedig az oktatásügyi kormány oly előrelátással és szívóssággal hajtja végre, hogy ama férfiak, kik a kormány ezen ágában irányadó állást foglalnak el, az avatottak szeme mintegy táborukat pillantja meg azon harcosoknak, kik a magyarfaj megszilárdulásáért sikerrel küzdenek. Valóban méltó arra, hogy

minden igaz magyar kalapot emeljen előtűt!

De nem kevésbé fontos nemzeti érdek az ország jó gazdasági állapota. Azonban Magyarország gazdasági életére rosz idők járnak évek óta. Beköszöntött a gazdasági válság. Nemesak nálunk, hanem más népeknél is, melyek az ipar és kereskedelem tekintetében is, a gazdasági fejlődés magas polczára jutottak. Francia-, Német-, Olaszországban, kisebb mértékben Angliában és Amerikában — sok millióval csökkent a kivétel, termények és egyéb árúk értéke lehányatott; úgy hogy e jelenséget látva, önkénytelenül kérdi az ember: mi is hát a valóságban az a gazdasági önállóság, melynek kivethetőségéről politikusok és nemzetgazdák oly sokat írnak és beszélnek! A gazdasági válság ellen az európai szárazföld államai a 70-es években kezdeményeztetett védmódot irány folytatásában kerestek menedéket. A 70-es években behozták az ipari védmódot, a 80-as években a nyersterményeket sújtó ágrarvámokat. Mindezen vármok ma úgy fel vannak szigazva, hogy hatásuk súlya alatt Magyarország nyersterményei egymás után vesztik el a külföldi piacokat és számunkra csak egyetlen biztos piac maradt fenn — az Osztrák monarchia. Biztos piacnak azért mondom, mert főbb nyersterményeink közül a búzából 7 és 1/2 millió hektolitert fogyaszt, az árpából összes kivételünk 62%-át veszi igénybe; a rozsából és zabból elbírja fogyasztani összes feleslegünket és elfogyasztaná a felesleget a tengerből is, ha nem volnánk kénytelenek saját szükségletünk fedezésére keletről behozni azon mennyiséget, mit másfelől Ausztriába szállítunk. Nagyfontosságú hazánkra nézve az is, hogy sertésből 417 ezer drb feleslegünk van, melyet felhizlalva hozunk forgalomba — és Ausztria ezt mind elbírja fogyasztani, sőt még többre is van szüksége. Az igaz, hogy hizlalóink, midőn előtűtik a németi hárt elzáratták, nagy árnyatást éreztek; de ennek az volt oka, hogy az osztrák piacon velők ugyanekkor a szerb-, román- és orosz-sertésbehozatal versenyezett. S hogy még egy adatot említsék, a szarvasmarhából évenként közel 18 millió forint értékű kivételünk van szintén Ausztriába.

E biztos piac előnyeit — szemben más államok elzárkózó vámpolitikájával — a magyar gazda számára meg kellett tartanunk. Azért megújítottuk Ausztriával a vám és kereskedelmi szövetséget 10 évre, fentartván ez időre a közös vámterületet. De ugyanazon okból az egyidejűleg revideált új vámtarifáiban vámemeléseket kellett eszközölni, különös tekintettel az agrár vármokra és első sorban azon mérték szerint, hogy mi ép úgy elzárkózunk védmókokkal a külföld előtől, miként az elzárkózott mi előtűnk. Igaz, Ausztriával szemben nem voltak az engedmények sem elkerülhetők, mert több irányban ellentétes természetű érdekeink vannak, de ezen engedmények a kölcsönösnek szempontjából indultak ki, és a ki a viszonyok alapos ismeretével, pártszempontokra nem tekintve, higgadtan mond ítéletet: az nem fogja állítani, hogy az ellentétek kiegyenlítésénél hazánk érdekeit egyoldalúlag feláldoztuk.

Megóvttuk az ország érdekeit a bankkegyezmény megújításánál is, ámbár az „Osztrák Magyarbank” szabadalmait újabb 10 évre fentartottuk. E nagy pénzintézet a lefolyt 10 év alatt bebizonyította, hogy hazánk hitelügyeit oly híven szolgálja, mint a lajtintúliakét, sőt jelzálogüzletének 64%-ka Magyarországra esik. Gazdasági érdek miatt nem volt szükséges és most, midőn az énkyszerfolyam fennáll, nem is volt kívánatos vele szakítani. Az új bankkegyezmény képesíti a bankot arra, hogy hiteleszközvet szaporítsa; de szé-

leőbb körű hitelnyújtásra is utalja. A hitelképességnek a bejegyzett cézék girójától való felszabodítása és a 6 havi lejáratra szóló váltóhitel megalapítása által épen a gazgalközöség érdekei és hiteligenyei figyelemreméltó elismerésben részesültek.

A felelősséget azért, hogy a vám- és kereskedelmi szövetségnek a vámtarifával kapcsolatos megújításához, valamint a bankkegyelmény meghosszabbításához szavazatommal hozzájárultam — úgy lsten, mint az emberek előtt nyugodt lélekkel elvállalom. Elvállalhatom azt annyival inkább, mert nem való az, hogy a közösvámtérület alapján Magyarország gazdasági életnek fejlődése ki volna zárva. A ki látta az 1885. évi országos kiállítását Budapesten, az jól tudja, hogy hazánk épen a gyors gazdasági fejlődésnek oly megkapó képét mutatta be a világnak, mely ha nem többre, legalább azon híre feljogosít bennünket, hogy a külföld előtt pirulni nincs többé okunk. Ha mégis valaki azt mondaná erre a költő szavaival: mindez „külső látzat kába fénye, melyen csak az érzelem lelegész”: hát én annak egy számmal, azon számmal felelek, hogy rövid 10 év alatt 110 millió forint értékkel emelkedett Magyarország összes kivitele. De nem való az sem, hogy a közös vámtérület nem verhet gyökeret a magyar ipar; mert a mindennapi tapasztalás is meggyőzhet mindenkit arról, hogy sok oly iparcikk, mely évek előtt külföldről került ide, ma itthon állítatik elő; valamint tény az is, hogy a behozatal hazánkba 10 év óta stagnál — alig emelkedett. Azt csak nem tehetjük fel, hogy azóta fogyasztásunk sem emelkedett volna. De hát akkor mit kell feltennünk? Azt, hogy ama szükségleteket, melyek a fogyasztás emelkedését okozták, most a magyar ipar termékeiből fedezzük.

De mindezekkel nem akarom én mondani: az ipar gyors fejlődése Magyarországnak nem nagyfontosságú nemzeti érdeke. Csak iparosaink figyelmét akarom felhívni arra, hogy a közös vámtérületen is nyitva áll a haladás útja, — és még arra, ha eszükbe jut — mégis többre mennék a külön vámtérülettel; jusson eszükbe az is, hogy minden magyar hazafinak első és legnagyobb érdeke ovakodni attól, hogy a magyar hazában egyik osztály vagy gazdasági ág, a maga érdekeit a másikéval ellentétbe helyezze. Itt első a nép érdeke, mely úgy egyesek, mint osztályok érdekeinek kölcsönös kiegyenlítését, összhangba hozatalát követeli. S ime: e kiegyenlítés és összhang megvan és meglesz mindaddig, míg biztosítva látjuk azt, mi a gazdasági kiegyezésnél is döntő szempont volt — a magyar gazda sorsát. Mert utóvégre is áll: az ipar ép úgy, mint a kereskedés — megannyi galyak az előfűn; virulnak és egészséges gyümölcsöt adnak, ha a törzs — a mezőgazdaság egészséges és azt a földben rejlő gyökerek jól táplálják.

Mivel így gondolkozom, önként értetik, hogy én kész vagyok szívvel lélekkel támogatni minden törekvést, mely gazdasági életünk bármely ágának összhangzatos fejlesztésére irányul, sőt épen ez okból elérkezettnek látom az időt arra, hogy a hazai ipar ápolására ezenül nagyobb súly legyen fektetve. De ha ezt akarjuk, szükség van arra is, hogy iparosaink minden irányban, melytől az ipar előmenetelét várhatják, organisálják magukat. Mert a hol társulás, egyesülés, szövetekezés van, ott megindul a szerves élet folyamata és kézzelfoghatóvá válnak az életfeladatok. Magyarország nem elég gazdag arra, hogy minden érdeket kielégítsen, melyet csak a nézet, a vélemény tüntet föl a közérdek színében, de midőn valamely szükségletre maga az élet mutat rá szerves mozgalmával, mint első-

rendű közérdekre — azt ki kell elégtelen — s azon törekvésben, mely az ily érdekek kielégítésére irányul, egy kormány és politikai párt a közvéleményben hű támaszát mindenkor megtalálja.

Még gazdasági életünknek csupán azon ágazatára akarok rámutatni, mely úgy hat, mint a testben az erek, melyek a vérkeringést közvetítik. Ez a közlekedési ügyünk. E téren legfőbb eredmény: az államvasutak létrehozása. Ez a mű úgyiszlva be van tetőzve és egészen a mostani kormány alkotása. Az ország részéről igaz, óriási áldozatot vett igénybe; mert a tökélszerzési kamatokkal egyült 457 millió forintnyi beruházást számíthatunk fel e célra. De áldásos hatását érzi minden ízében az ország közgazdasági állapota. Ennek köszönhetjük, hogy Magyarország területén ma mi diszponálunk a tarifa felett minden irányban. Ez által vittük keresztül a teherszállításnál, a szállítási díjak 20—40%-os leszállítását és a forgalom oly irányítását, hogy a társulati vasutak az államvasutak versenyé miatt szintén idegesek. A Romániával folyó vámháborúban is megtették a kellő szolgálatot. Utat nyitván Szerbiába és Bulgáriába, a megszorult erdélyi ipar termékeinek — nagy tarifa kedvezményekkel. — Igazán elmondhatjuk: ha az államvasutak nem épültek volna ki, nem tudom nem-e összerokadunk volna a gazdasági válság súlya alatt?! De épen ezen nagy gazdasági jelentőség teszi kívánatossá másfelől, hogy továbbra is állami kezelésben maradjanak. A lefolyt 3 év alatt nagyszámú mal épültek helyi érdekű (vicinális) vasutak, melyek az értékek felszabodításával bő táplálékot szolgáltatnak az államvasutaknak s ezek jövedelmezőségét fokozták. Kívánatos, hogy ily vasutak jövőre is minél nagyobb számmal épüljenek; de nehogy az államtól törvény szerint igényelhető segély és az üzem állami kezelésbe vétele túlságos terhet rójjon az országra — a helyi érdekű vasutakra vonatkozó törvény módosítása lesz helyén. A közutak fejlesztése ténen is sok a teendő s ennek könnyítése végett a közmunka szabályozásáról szóló törvényt mielőbb meg kell alkotni. A posta és távírda ügyeknél a személyzeti viszonyok újabb beosztása, jelesül a posta- és távírda-szolgálat egyesítése által jelentékeny megtakarítás fog elérni, ez úton valahára a posta és távírda intézménye is nyújt tiszta jövedelemre kilátást.

Fontosak Magyarország hydrographiai viszonyai. Sok hasznot lehet azokból meríteni, de mi ehhez még keveset értünk és inkább érezzük azt, hogy meg-megújuló csapásokkal sújtják hazánkat. A vizek használatát szabályozza és biztosítja a vízjogi törvény, mely a lefolyt országgyűlésnek egyik célzertül alkotása. Vízüniek nálunk nagy számmal készültek, de ezek inkább a vizektől eredő bajok elhárítását célzó vízvédelmi művek, melyek közül a Rába szabályozás e lefolyt országgyűlésen lett elhatározva s ezzel egy évszázados országgyűlési kérdés nyert valahára megoldást. A vízi művek sorából előtűnik áll legközelebbi feladatként a Vaskapu szabályozása, melyre keleti kereskedelmünk érdeke utal, nemzetközi szerződés pedig kötelez bennünket; úgyiszlent a felső Dunán lánchajózás létesítése; majd következhetnék a teendők egy egész sorozata. Itt volna a tér nyitva további nagy beruházásokra. De én azt tartom: csak csinján a beruházásokkal: csupán arra szánhatjuk el magunkat, mi elkerülhetetlenül szükséges: azt sem rohamosan, hanem csak lassan kell létesíteni. Mert ez a kérdés egyszerűs-mind pénzkerés és Magyarországban ez a legnehezebb kérdés. Pártunk ezt mindenkor mélyen

érezte; de kétszeresen érzi most, midőn a dolgok oda fejlődtek, hogy daczára a pénzügyi helyzet nehézségeinek, a kibontakozáshoz vezető határozott lépés megtételét tovább elhalasztani nem szabad. Tudja ezt az ellenzék is és kap rajta nagyon; azt hiszi, a pénzügyi bajokban pártunk sebhettő oldalát a közvélemény előtt megalálta.

Rá is vetette magát teljes erővel e pontra, s a többet elismert, hogy „sok történt 10 év alatt úgy kormányzati, mint kulturai és humanitarius téren”; elismert, hogy „az elköltött pénz nem veszett el”; mégis a vádak egész özönét zúdítja ellentünk, hogy megingassák irántunk a nép bizalmát.

Hirdetik úton útfélen, hogy pártunk, mely 12 évvel ezelőt az államháztartás egyensúlyának helyreállítására vállalkozott, pénzügyileg tönkretette az országot.

Hogy tönkremerhet-e az oly ország pénzügyileg, mely halad és izmosul gazdaságilag; e problémát itt nem vetelem fel. De annak a nagy pénzügyi romlásnak a képét, mely ellenzéki részről felfozatik, jó lesz egy kissé szemügyre venni; azon színes tvegen keresztül is, melylyel az ellenzék mutogatja és a valóság szerint is.

Mondják, hogy a Tisza kormány az államadósságot egy milliárdal szaporította. Hogy ezt a milliárdot honnét vették? nem tudom. Ha korábbi számításait és azóta megszavazott hiteket tekintem — hiányzik abból legalább is 100 millió. Arról a korábbi számításról pedig ki lett derítve, hogy a szerint az állítólagos milliárdba bele kell számítani azon kárt, melyet a 153 millió, rövid lejáratú kölcsön ki fizetése okozott, mely a Tisza-kormányának a korábbi időkről kapott szomorú öröksége. — és ez vagy 120 millió forint. Felszámítandók azon kölcsönök, melyekért az állam csak jótáll, de főleg a vízvabályozási társulatok terhei; ez is kitesz kerek összegben 150 milliót. Tekintetbe veendő azon 145 millió forint, melybe a conversió került, mely művelet az államadósságok kamatterhét 2 millió frral leszállította. Végre nem hagyható figyelmen kívül az államvasutak beszerzési költsége, melyre 457 millió frral számíthatunk. Ha mindezt összeadva, abból a sokat hánytorgatott milliárdból levonjuk, marad: 128 millió forint. Ennek megfelelő összeget könnyen ki lehet mutatni a 12 év alatt készült kőutakban, víziutakban, állampületekben, honvédségi felszerelésekben és azon milliókban, melyek állami üzemekbe lettek befektetve. Mindezt pedig arra mutat, ha nagy volt is a deficit, a mi e miatt kölcsön felvételét, az beruházásokra ment; az elköltött pénz fejében új értékek állottak elő; azonban az állam folyó kiadásai mindig magából az állam jövedelméből fedeztettek.

Továbbá hirdetik, hogy az állam törzsvagyonából el lett 70 millió pazarolva; de azt nem mondják, hogy az állam vagyona a mostani kormányzat kezdetén 380 millió frrt értett tett ki; most pedig az államvagyon összes értéke meghaladja az 1000 milliót. És ily természetűek egyéb adataik is, melyekkel a népet — ha nem igaztadják — hát ijesztgetik. Múltán én őket ama találó megjegyzés: „Úgy tesz az ellenzék, mint a ki az erdőből csak a korhadt fákat mutogatja, és csupán azok szerint számítja fel az erdő értékét”.

De ezzel nem azt akarom mondani, hogy államháztartásunkban nincs baj. Baj a deficit és annak nagysága. De ezen bajt a mostani kormány nem okozta, hanem elődjétől kapta; azt nem lehet mondani nem kisebbítette; csak azt mondhatjuk: eddig orvosolnia nem sikerült.

Azonban ezt ismét mi okozta? Bizony az okot bőségesen feltaláljuk az egyre szaporodó hadügyi kiadások-

ban, a rosz hitelviszonyokban, a szűktermésű évek egész sorozatában, melyekre gondolva ne feledjük, hogy nálunk még mindig a jó időjárás „az ország legjobb gazdasági és pénzügyminisztere”; végül azon körülményekben, melyek a költségelőirányzat betartását évről-évre lehetlenné tették. De hol fordultak elő ezek? Főleg a közoktatási-, földmívelési-, ipar- és kereskedelmi- és a közlekedési tárcáknál; tehát a kormány azon ágainál, melyek az állami fejlődés eszközésére hivatják. Anglia egy nagy államférfia, ki a pénzügyek rendezésében kapacitásnak bizonyult: „a pénzügyminisztert az utashoz hasonlították, ki egy hározott csel — az egyensúly helyreállítása felé halad s kit ezen útjában kirablására minden pillanatban kész tolvajok fenyegetnek”. E tolvajok alkotmányos országokban épen az említett igazgatási ágak. Ezeket hazánkban, a nemzet nagy hátramaradása miatt nagy beruházásokat követelő közvélemény, s az ország minden vidékeiről a közérdek ezimén támasztott igények gyors tevékenységre sarkalták. Az ellenzék igényeket mindig úgy hangsúlyozta, hogy a mely kormány ezeket kielégíteni nem képes, az a nemzetet koplalásra kárhoztatja. Minden oldalról fokozták az úgy is meglevő étvágyat s midőn ez étvágynak bár szűkmarkú kielégítése túlkiadást szült, előállottak és kárhoztatták a túlkiadásokat. A f. évi költségvetés megállapításánál a kormány, hogy az előirányzat betartatását biztosítsa, felvette azon szűkségleteket is, melyek azelőtt túlkiadást szültek. Azt hittem, az ellenzék önmagához következetesen előáll és törléseket indítványoz. És mi történt? Jöttek inkább a felszólalások, melyekből mindenki kivethet, hogy az ellenzék, az ország művelődési, gazdasági és közlekedési állapotának fejlesztésére még több költséget is megszavazna, csak hogy persze egy másik kormányának. Ebből aztán mindenki láthatja azt is, mit várhat az ellenzék, midőn épen a kormány az, mely a kiadások berendezésénél a takarékoság elvét legszigorúbban követi és alkalmazza.

De bármely okok tartották fen eddig a deficitet: azt okvetlenül meg kell szüntetni. Ez nem egy vagy két év munkája, de mégis rövid idő alatt végzendő munka, melynek elmulasztása végzetes bonyodalmakat idézhet fel. Végrelajtása pedig a jövő derültebb képét mutatja. A valuta helyreállítása, melynek hiánya most az államnak évenként 8—9 millió frrt kárt okoz; azon rendezett és megszilárdult hitelviszony, mely lehetővé tesz egy nagy kamat megtakarítással járó újabb conversiót, és több fontos pénzügyi reform oly szorosan összefügg az államháztartás egyensúlyának helyreállításával, hogy vagy 15—20 millió forintban fejezhető ki azon összeg, mely ez úton mintegy önmagától az állam rendelkezése alá jut, hogy enyhítse vele a nép terheit.

De Magyarország politikai partjai közül melyik az: melytől legbiztosabban és — hogy érthetően fejezzem ki magamat — legolesőbban várhatja a nemzet, hogy valóban végre fogja hajtani az egyensúly helyreállításának fontos munkáját?

A mi pártunk mint liberális párt alakult meg; zászlajára ezt a jelszót írta: haladás és consolidatio minden irányban! Igaz, az államháztartás rendezésére is vállalkozott: de ez nem azt teszi, hogy célunk volt helyreállítani az egyensúlyt akarhogy; a mi célunk ennél több és magasabb volt. Mi azt akartuk: hogy az állam összes bevételei és kiadásai között akként létesítsünk egyensúlyt, hogy egyszerűs-mind megalkotjuk mindazon intézményeket, létrehozunk mindazon feltételeket,

melyek a hazának a művelt államok sorában méltó helyet és azokkal versenyt futó rendes életfejlődést biztosítanak. Célunk volt tehát az is, hogy bevigyük költségvetésünkbe a fejlettebb és jól megszilárdult államélet mindazon igényeit és szükségleteit, melyek elismerése és kielégítése nélkül az államháztartás maradandó rendje — az utópiák országába tartozik. Az egyensúlyt nem értük el: de az államháztartás rendjének maradandó alapját leraktuk, kereteit felállítottuk. Ez alapon és e keretekben belől a kormány feladatának ismerendi egyfelől a megtakarítás keresztülvételét, másfelől a szükséges fejlesztést — de azok kifogásától határozottan okavodik. Ellenben ama politikai pártok, melyek ellenzékét képeznek, proklamálták és mindenütt hirdetik, hogy az ország bajain „csak az egész kormányzati rendszer és kormányzati szellem gyökeres átváltoztatása segíthet”. Az ily gyökeres változás, a létező intézményekből, melyek árát a nemzet már megfizette, sokat eltöröl, sokat átalakít és új intézményeket hoz be. Az ily eljárásról egy bizonyos, most midőn a haladás korát éljük, az t. i. hogy midőn a reform keresztülmegy és még azután egyideig, mindenesetre nagyobb költséget okoz, mint a fenállónak megtartása. A ki ilyesmire vállalkozik, az kápráztathat egy szebb jövőt nemzetének szemei előtt, mint a minőt mi a tények ridegségével biztosíthatunk — ezt megengedem; de nem ígérhet a népek egyet: azt, hogy az átalakulás éveiben az államháztartás mérlegét javítja és nem fog nagyobb terhet rakni a nép vállaira, mint azok, kik a már meglevő és nagy áldozatokkal kiépített biztos úton, a nagy szabású rendszerváltoztatás mellőzésével akarnak haladni!

bizandja a haza sorsának intézését: minő orvosszert fog használni az államháztartás egyensúlyának helyreállítására? az iránt tölem részletes programot nem várjanak. Utalhatnék a fogyasztási adók jobb kihasználására, melyekre nézve nem való az, hogy pártunk a gazdasági kiegyezés által a kellő kihasználás lehetőségét eljátszotta, mert azon előnyöket, melyeket el akarunk érni a szeszadónál, mindig megkapjuk azon előnyök fejében, melyeket az osztrákok a czukoradónál kívánunk kieszközölni; a jobb kihasználás pedig mindkét félnek finánciális bajaiból folyó érdeke. Utalhatnék továbbá az italmérsi illetékekre vagy szeszmonopoliumra, melyekkel szorosan összefügg a községek és városokra nézve továbbra is fentartható italmérséi jognak a földbirtokos osztály gazdasági érdekei által már is hangosan követelt megváltása. És hozhatnék fel más egyebet is, mert e kérdésben már sokat beszéltek és sokat írtak. De én azt tartom: a részletes pénzügyi program felállítására annak idején a pénzügyminiszter lesz hivatva. Egy nyilatkozattal azonban tartozom; t. i. jeleznem kell azon feltételeket, melyek mellett e kérdésben a kormány támogatására vállalkozhatom.

Kijelentem tehát, hogy a kormányának a kibontakozás céljából követendő politikáját csak úgy támogathatnám, ha az valóban az egyensúly helyreállítására vezet; ha a földadó felemelését ép úgy nem veszi célba, miként én arra nem gondolok és a szükséges közjövödelmek fokozásának és előállításának azon módjaihoz fordul, melyek aránylag legkönnyebben elviselhetők, és a nép erőforrásait szigorúan megóvják.

Tisztelt választó polgárok! Minden politikai párt követője, ha mint képviselőjelölt körükben megjelen, azt fogja hirdetni: a nép bajainak legjobb orvosa, érdekeinek és szabadságának leghívebb

képviselője lesz: tehát mindegyik a demokrácia nevében kér mandátumot. Ezt teszem én is. Hogy kinek higgyenek és kiben bizzanak: az higgadt ítéletükre tartozik. De annyi bizonyos, hogy bármelyik mellett sorakozzanak, más-más úton indulnak. Ha lesz ezek közt olyan, ki így nyilatkozik: én akarom a haza függetlenségét, de első sorban magát az embert akarom függetlenné tenni — és ezen cél elérése végett mégis oly tanokat hirdet, melyek éle a polgárok valamely osztálya, hitfelekezete, vagy valamely faj ellen van irányozva s tán még attól sem riad vissza, hogy ezek ellen a megvetés és gyűlölet érzetét szitogattja: ne feledjék el, hogy a valódi demokrácia alapelve: „Légy ember és tiszteld az embert!” — mindenki; annyival inkább a haza minden polgárában. Kik az ily képviselőjelölt után indulnak, azok lidércfény után futnak, mely az alföld rónáin az ingoványokból és sírokból kikelve szállong. Ez út választani — ugrás a sötétbe! A francia forradalom úgy szölvö mindent lerombolt, mi a régi világhoz tartozott. De a romokból fényes diadalhoz hozta ki az emberi jogok — köztük a jogegyenlőség nagy elvének elismerését és átadta örökérvényű közkinés gyantát az új-világnak. Ne akarjuk mi fölépíteni azt, mi már a mult század végén lerontott. Mennyi vér — egy egész vörözön ontott ki a multban, vérpadon, testvérharcban, nemzetek háborújában az emberi jogok diadalra jutásáért? Hát mi nem volnánk képesek legalább tiszteletben tartani azt, miért mások meghalni tudtak? Aztán nekünk a cselekvés terét, ha valóban a haza javát akarjuk, előre irányzott szemekkel kell keresnünk. A ki nem érez magában erőt arra, hogy előre menjen — legalább állja meg helyét és ne lépjen hátra.

Ha pedig, t. v. polgárok! azon politikai párt jelöltjével találkozunk, mely a haza függetlenségét írta zászlójára s

tőle azon nagy eszményi célokat hallják hirdetni lelkesedve, melyek szeretete különben is bele van oltva minden igaz magyar szívébe: ne feledjék, hogy a népeknek le kell számolni a létező viszonyokkal s ama törekvés, mely magát a legmagasabb eszményt egyszerre — mintegy varázstüstre létrehozi akarja — ugrás, vagy ha jobban tetszik — röplés a fényesen ragyogó napba! Én óhajtom, hogy e fényes nap a magyar nemzet pályafutását irányítsa és besugározza, ne tünjék le soha a magyar haza egéről. De kívánom kell azt is, hogy nemzetünket ne hagyja el soha a higgadtan számító okosság, mely nem engedi egy pillanatra sem felejteni, hogy a magyar haza itt a földön van, és nekünk még a nagy politikai ideálokból is első sorban arra kell merítenünk lelkesedést és tetterőt, hogy ott a hol van, minden körülmények közt megtartsuk.

Tisztelt választó polgárok! Ama zászló, melyre nevemet írta föl a párt-akarát, a szabadelví haladás útját jelzi, mely nem ismer hátralépést; azt a mi már megvan és nagy áldozatokkal kivívottat, ápolni és fentartani akarja — és jól megválasztva időt és körülményeket, a nemzeti fejlődés és szabadság ügyét előbbre vinni törekszik. Demokraczia, mely alkot, szilárdít és megtart — ez a jelszó, mely alatt a választási harcban indulok. A kik velem akarnak jönni, bátran vehetik ajkaikra és nemes önérettel sorakozhatnak a választás napján a zászló alatt, melyre e jelszó van írva; mert ezzel csak arról tesznek bizonyosságot, hogy akarják azon cselekedetek folytatását, melyek a hazát biztosítják és megtartják. Pedig mindnyájunk — egy szív és lélekből eredő óhajta, hogy örökké fennmaradjon és éljen a haza!

Legjobb asztali- és üdítő-ital.

Hazánk legkedveltebb savanyuvize

ÁGNES FORRÁS

Ó fensége

József főhcg. és ő felsége Milán szerb király asztalán rendes italul szolgál.

ÉDESKUTY L.

Borral használva kiterjedt kedveltségnek örvend.

Keoskeméten kapható: Böka Zsigmond, Feuer Jakab, Gyenes Sándor fiai, Katona Zsigmond, Pataky és Nyirády és Witz Gusztáv uraknál. 12-7

Az 1886-ik évi elszáll. 2.000,000 palaczk.

7186 legnemesebb gyümölcsfa idei termése eladó.

Alulírott Csongrádmegyében, a kisteleki vasútállomástól egy, a szegedi vasútállomástól két órányi távolságra fekvő homoki birtokán 7186 darab legnemesebb gyümölcsfának ez évi — dús hozományt igrő termése — sájan átvéve, mindazonáltal a vasútrai elszállítás kötelezettsége mellett — eladó.

A fent írt 7186 darab gyümölcsfa közt van:
3382 darab legnemesebb faj alma,
204 " birs-alma,
106 " birs-körte,
36 " nospolya,
557 " nyári és téli körte,
359 " maghaváló szilva,
305 " ringlotta,
205 " cseresznye,
586 " meggy,
604 " kajszi (sárga) barackz,
609 " ősi barackz,
113 " dió,
6 " mogyoró,
11 " savanyú (szeder) eper,
103 " füge.

A tisztelt vevők tudomására hozom, hogy birtokom egy, kívánatra két szép szobát, konyhát, tüzevalót is rendelkezésükre bocsátok.

Mintán pedig állandóan birtokom nem lakom, a tisztelt reflectansokat arra kérem, hogy néhány nappal eljártik előtt engem szegedi lakóomra címzett levélben értesítsenek.

A kik Budapest felől jönnék, azoknak legelőszörűbb Kistelekön kiszállni, hol is a vasútnál mindig kello számú és első fuvarosokat kaphatnak két forintért, kik birtokomat ismerik.

Bővebb felvilágosítással szolgál Szegeden, 1887. május 2-án

Kéry János, birtokos. (Iskola-útea, 2-ik sz. I-ső emelet.)

Unterzeichneter hat auf seiner Besitzzung im Csongráder Comitau von Kistelekurban Station eine Stunde, von Szegedin zwei Stundenweit entfernt 7186 Stück edle Obstbäume, deren für dies Jahr vielversprechender Ertrag baumweise verkauft, das Obst jedoch durch den Eigenthümer zur Bahn gestellt wird.

Unter obenbenanntem Obstbäumen sind

3382 Apfelbäume,
204 Rittenäpfel und Birnen b.,
106 " "
36 Mispel b.,
557 Sommer und Winterbirnen b.,
358 Zweschken,
305 Ringlotten,
205 Kirschen,
586 Weicheln,
604 Aprikosen,
609 Pflrsich,
113 Nuss,
6 Haselnuss,
11 Saure Maulbeer,
103 Feigen

Den P. T. Käufern stelle ich daselbst zwei Zimmer, eine Küche und das nöthige Brennmaterial zur Verfügung.

In den ich nicht auf meiner Besitzzung wohne, ersuche ich die hieauf reflectirenden mich durch ein 3-4 Tage vorhergehendes Schreiben an meine Adresse in Szegedin (Schulgasse Nro 2.) zubenachrichtigen.

Denjenigen welche von Budapest aus kommen, ist es am zweckmässigsten in Kistelek aussteigen, wo immer die nöthigen Fahrgelegenheit für zwei fl. per Wagen vorhanden sind.

Nähere Aufklärung gibt Szegedin, am 2ten Maj. 1887.

Johann Kéry, Gutsbesitzer.

90 (10-5)

Mindenemű értékpapírok legelőnyösebb vétele és eladása, vidéki papírok vételének és eladásának bizománybeli eszközésére, a budapesti tőzsdén jegyzett értékre és vidéki papírokra előlegek közvetítése, külföldi pénzek és váltókban fizetlekre, tőzsdéi megbízásoknak fogantatosítására rendkívül előnyös feltételek mellett ajánljuk a t. cz. közönségnek 104 (3-3)

Brachfeld Vilmos bank- és pénzváltó-üzlete.

Pénzintézetek és malmok részvényei adás és vételét közvetít alolirott.

Jelenleg van eladó:

- 5 db Kereskedelmi ipar-hitelintézet és népbanki,
- 5 " Gazdasági gőzmalma,
- 2 " Sertészhalálók gőzmalma részvény.

Keresetetik vételeire:

- 5 db Központi takarékpénztári,
- 2 " Keeskméti takarékpénztári részv.

BLEYER ADOLF. II. tized, Szécsényi-útea 2. sz. 106 (3-3)